

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Harc a békéért.

Budapest, december 1.

(v.) A modern élettan alapvető igazsága vált be ma politikai közéletünkben. Azt hirdeti ez az igazság, hogy a sejt, minden szerves életnek ez az ő elemé, kettéoszlás útján szaporodik: előbb széthasad a sejtmag, aztán kettéoszlik a sejttest, végül kettéválk a sejt-burok is, ami előbb egy volt, így lesz kettővé s a kettő ezentul különváltan folytatja egyéni életét. Sejtoszlás volt ma a Kossuth-pártban. E tábor magvának hasadozása már régóta észlelhető. Ma bekövetkezett a párttest kettéoszlása is. Ami e külön-külön életet élni kívánó, kettéoszlott politikai táborra ma még egyesíti, az immár csupán a közös pártburok. Holnap talán már ez is kettéválk. Akkor aztán befejeződik a kettéoszlás, az egyik töredék megy csárra, a másik hajszra, s úgy lehet, már legközelebb útközre is kerül köztűk a sor.

A békéért vívott harc derekon szakajtott ketté a Kossuth-pártot. Hat óra hosszan át tárgyalta e párt mai értekezlete a leszerelés kérdését. S az eredmény az, hogy a jelenlévő ötvennégy párttag közül huszonhét a leszerelés mellett, a másik huszonhét pedig az obstrukció folytatása mellett szavazott. Kossuth Ferenc nyomban lemondott a pártelnökségről s hűveivel holnap fog tanakodni, mely konzekvenciákat vonja le az értekezlet ilyen eredményéből, amely az ő tegnapi békeajánlatának a párt felerészéről való visszautasítását jelenti. A vezért cserben hagyta táborának fele. Ha a szavazatok nem számoltatnának, hanem mérlegeltetnének, azt lehetne mondani, hogy a pártnak politikai fajsúlyban kisebbik fele az, amely Kossuthtól ma elszakadt. Mert ami politikai érettség, parlamenti iskolázottság, sokszorosan bevált tapasztaltság és judicium a függetlenségi pártban található, mindaz a békés kibontakozásra törekvő vezér mellé sorakozott. Ellene a *jeunesse dorée* foglalt állást, a fiatalabb gárda, amely eddig is bususan élt az ifjukur ama szép előjogával, hogy a józan ész és biggadt belátás sugallata helyett az érzelmek impetusa kövesse s elhatározásainak mozgató erejévé ne a politikai aritmetika örök igazságait, hanem a merész kockázatokra is mindig kész hevüleenységet tegye.

Valóban az történt ma este a Kossuth-pártban, hogy a parlamenti újoncok leszavazták a közéletnek harcedzett, sokszorosan háborúiselt, régi bajnokait. Vajjon mire fogja magát rázárni az így módon dezavualt Kossuth Ferenc? Akar-e majd vezér lenni ott, ahol a tábor fele más jelszavaknak hódol, más ösvényen ballag, más oltáron áldoz és más feyelemnek engedelmeskedik? És ha nem lesz hajlandó zsebrevenni ezt az affrontot, ő megy-e ki a saját pártja kötelekéből, avagy amazokat szőlítja-e fel a régi hajlék elhagyására? Barmi legyen a mai értekezlet eredmények következtetése, politikai és erkölcsi lehetetlenségnek látjuk a pártszakadás elkerülését. Áthidalhatatlan törvény nyílt ma meg a függetlenségi pártban; s a politikailag nyilvánvalóan kettévált tömeg mechanikai együttmaradása a mai események után szinte kizártnak tekinthető. Közömbösebb viszonyok között, az országnak kevésbé végzetes helyzetében talán áltathatnák magu-

kat azzal az emberek, hogy a politikai célok tekintetében megvan az elvi egység s egy merőben taktikai kérdés miatt a közjogi ellenzéknek nem kell, sőt nem is szabad kettéválnia. De a mai szituációban ennek az okoskodásnak nem volna jogosultsága. Az elvi szempont tekintetében nem csupán a közjogi ellenzék van meg a teljes egység, hanem ugyanakkora az összhang az egész közéletben is. Minden párt vallja és vallja minden pártban minden ember, hogy a magyar vezényleti nyelvhez a nemzet törvényhozásának kétségtelen joga van s hogy e jogunk mennél előbb való megvalósítására kell minden igaz hazafiunk törekednie. A tizenegy hónap óta szakadatlanul folyó küzdelemnek az egész politikai közélet e teljes harmóniájában jelentkezik a legfényesebb eredménye. Mikor a harc megindult, valami közjogi homálynak fojtó köde borongott még e ponton és igen nagy számmal akadtak, akik, ha hittek is a nemzeti nyelv jogában, e hitüket sem fennhangon hirdetni, sem a nemzeti fejlődés megvalósítandó céljait kitűzni nem merték. A hosszú harc szétrebbentette ama kötöt és elűzte ezt a kishitűséget. S a legnagyobb vívmányt nem az immár elért katonai engedmények képviselik, hanem az a sokat jelentő tény, hogy e nemzet millióinak lelkiismerete valószággal egybeforrt a nemzeti nyelv igazsáiról szóló meggyőződésben. Ez az elvi egység, a meggyőződésnek ez az egyetemessége biztosítja a kedvezőbb körülmények közt, pihentebb erővel s edzettebb nemzeti akarattal később újra felveendő harcnak elmaradhatatlan diadalát. Ámde épp ezért alakul át az aktuális magyar politika egyetlen döntő kérdésévé az a külföldben látszólag taktikai jellegű kérdés, hogy a nemzet jól felfogott érdeke az obstrukció folytatását követeli-e, vagy pedig a leszerelést. Ma valóban ezen a kérdésen fordul meg minden. A harc folytatása, mint egyik szélsőség, mulhatatlanul és természetesen ki fogja váltani a kormányból s a többségből a másik szélsőséget: az obstrukciónak minden áron való letiprását. Ma még csorbátlan a parlamenti szólásszabadság pallosa; ma még érintetlen az a nagy nemzeti kincs, amelyet a parlamenti szószerk korlátlan szabadságában bírnak. Ám ha tovább dul a harc s ha az obstrukciós erőszak szertelensége az állami rend nevében fellépő másik erőszakot hasonló szertelenségre ragadja, akkor megcsorbul az a pallos és helyrehozhatatlan kár éri ama nemzeti kincset. Más viszonyok között a leszerelés kérdése lehet ártatlan taktikai kérdés. Az ország mostani állapotában a kérdések kérdése az, végzetesebb jelentőségű, megszibbre kiható tartalma minden egyéb problémánál.

Megdöbbenünk a közjogi ellenzék kettészakadásán: annak a tábornak az egységére még nagy szüksége lehet — talán már nem sokára — a hazának. De még inkább megdöbbenünk az obstrukció hűveinek nagyszámán. Ezt az eredményt igazán nem várta senki, bizonyára maga Kossuth Ferenc sem. A közhiedelem az volt, hogy akad egy kicsiny töredék, amely nem akarja beadni a derekát, ez aztán kirajzik, oda is szegődik immár szervesen az obstrukcióhoz, amelyet eddig is nyíltan támogatott, de maga a pártzöm együtt marad s latba veti számbeli és értékbeli tulsúlyát a béke érdekében. Hát ez a

kalkulus nem vált be. Fájdalmasabb csalódás ennél alig érhet azokat, akik a meddő továbbküzde helyett termékeny nemzeti munkát áhitanak, a törvényhozás halaszthatatlan sürgősségi feladatainak megoldását szeretnék biztosítani s további bonyodalmak nehéz veszedelmétől féltik az országot.

Mi lesz már most, a jó isten tudja. Nehéz napok következnek, súlyos rázkódtatások s borzasztó tusák napjai. Sok függ attól, mitévő lesz Kossuth és tábora. Ha nem dobják el maguktól a fehér békelobogót, hanem nyíltan kibontják azt és férfias kitartással küzdenek alatta, az ilyen állásfoglalásnak nem maradhatnának el az áldások következményei. A helyzetnek tisztázódnia kell valahára, mert az ország már alig bírja tovább a válság kínos bizonytalanságát és emésztő lázait. Legyen mindenkinek elegendő bátorsága, hogy nyíltan szint valljon. Az őszinte elhelyezkedés a mai viszonyok közt csaknem fél kibontakozás. Ebből a szempontból nézve, a Kossuth-párt mai értekezlete haladást jelez. Vajha követné e példát a közélet egész vonalán. Mert sok még a homály a parlamenti elemek elhelyezkedésében, kivált a néppárton s az ezzel rokon klerikális árnyalatokban, ahol egyre békét mondanak s háborút csinálnak. A tévesztés e léha játékának hadd legyen valahára vége. A nemzet tisztán akar látni. Tudni akarja, mi vár rá: harc-e, amely megőrli erejét, avagy béke, amely későbbi küzdelmekre lehetővé teszi az erőgyűjtést s a rendszeres fegyverkezést.

Mi a magunk részéről e végzetes jelentőségű pillanatban komolyan számot vetünk lelkiismeretünkkel. Amíg a küzdelemnek volt jogosult tartalma és elérhető célja, a közvélemény ott talált minket a nemzet jogaiért és érdekeiért elszántan harcolók sorában. Az alkotmányunk ellen intézett merényleteket mi is segítettünk visszaverni. A szoldateszka gőjének elbizakodott ostroma ellen sikraszállottunk mi is. Fennen lobogtattuk a magyar trikolórt az eszmék küzdőporondján, midőn az ellenünk összesküdt hatalmak dacos erőszakkal akarták e nemzet lelkéből az önértet, a jogaiba vetett hitet kiirtani. A nagy háború minden csatájában ott voltunk s a harc veszélyeiből és fáradalmaiból becsületesen igyekeztünk a magunk részét kivenni. S ha jogainkat a legcsekélyebb csorba érte volna, ma is ott volnánk a harcolók sorában, hirdetőik és cselekednők a végsőig menő nemzeti ellentállás magasztos munkáját.

De jogainkon csorba nem esett; s a küzdelem kézzelfogható eredményei, noha nem valósítanak meg minden jogos reményt, mégis tetemes haladást jelentenek, mert közelebb hozzák a nemzeti szellemhez azt a közös hadsereget, mely eddig áthághatatlan akadályokkal torlaszolta el magát minden nemzeti törekvésnek elől. Ez egymaga talán még nem parancsolna megállást. De az ország nagy és sürgős érdekei paragon hevernek; rajtunk kívül az egész világ új vámpolitikai alapokra helyezi gazdasági életét s e pillanatban a lehatalmasabb államok is félretesznek minden belső viszályt, hogy erejük teljességével lépessenek fel a szerződéseikért folyó harcban. Iparunk és kereskedelmünk vérkeringése apadoz, a törvényhozás munkaképtelensége végzetes mértékűvé fokozta a gazdasági pangást. Ezek az állapotok tűrhettek és tarthatat-

lanok. Hozzájuk járul még a harc fenyegető elfajulása, a parlamenti szólásszabadság immens veszedelme, az árnyékat előrevetítő meghasonlás trón és nemzet között. A további küzdelem katasztrófába vezet. A békés kibontakozás a veszedelmek elhárulását, a termékeny munkának újakezdését, a gazdasági élet fellendítését, a nemzet elhanyagolt érdekeinek erőteljes felkarolását teszi lehetővé.

E helyzetben immár választani kell. Mi választottunk. A céltalan harc örült kockázataitól elfordulunk felősségünk tudatára. Azok között leszünk, akik a nemzet legszentebb és legfontosabb érdekei nevében a közélet békéjének helyreállításáért buzgólnak.

BELFÖLD

A főispáncserék. A Tisza-kormány megalakulásának pillanatától fogva állandóan egy egész oszom főispán távozásáról beszélnek. Ezekből a hírekből eddig a biharmegyei, a szilágymegyei és a maros-tordamegyei főispánok lemondása valósult meg, a beregmegei főispáné pedig küszöbön van. Most a félhivatalos *Magyar Nemzet* általánosságban megfogja a tömeges főispán-menesztések híreit, különösen is kiemelve, hogy a *lipői és aradi főispánok lemondásáról* szóló hír alaptalan, a többi pedig legalább is korai. Hírül adja azonban, mint bevégzett dolgot, hogy *Deésy Zoltán* szolnok-dobokai főispán lemondott állásáról: befejezett dolog az is, hogy *Veszprémmegye* főispánja, boldogult *Fenyvessy Ferenc* helyébe, *Kolossváry József* eddigi veszprémi alispán lesz, míg dr. *Kaiser György* eddigi szilágymegyei alispán ugyancsak Szilágymegye főispánja lesz. Gróf *Lázár István*, Brassóvármegye főispánja a marostorda-megyei főispáni széket fogja elfoglalni.

Az alelnökök fizetése. A magyar képviselőház minden tisztviselőre kap fizetést, az elnök 28 000, a házelnök 4000, a jegyzők 4—4000 koronát, csak az alelnökök nem kapnak semmit, pedig igen nagy munkát végeznek és minden idejüket kénytelenek földolgozni. Mint a bécsi *Zeit* írja, a szabadelvűpárt 16—18 000 korona, tehát államtitkári fizetést fog kérni az alelnököknek az 1904-ik évi költségvetés tárgyalása alkalmából.

Az olasz szerződés. A magyar, osztrák és olasz kormányok megbízottjai tegnap reggel kezdték tárgyalni Rómában a osztrák-magyar-olasz kereskedelmi szerződés előkészítését. *Luzzatti* olasz pénzügyminiszter, aki az ősz elején, kormányralépése előtt egy bécsi lapban számos cikket közölt a borbán-klauszról, az ideiglenes szerződést oly módon tervezi és óhajtja, hogy a rendezett parlamenti viszonyok helyreállításával a provizórú szerződést változatlan formában lehessen véglegesíteni. A szerződő felek megbízottai naponta három óra hosszat tanácskoznak.

sen véglegesíteni. A szerződő felek megbízottai naponta három óra hosszat tanácskoznak.

A szerb kongresszus. A szerb kongresszus választmánya elhatározta, hogy jelentést tesz a minisztériumnak, hogy 1904. május elsejére rendkívüli kongresszust hív egybe, amelynek fődadata lesz a koronának a Többségi-tele alapítvány ügyében történt döntését, valamint a kongresszus határozatokat visszavonását megvitálni. A szerb egyházi autonómia szervezeti szabályzatának kidolgozását megszüntették, állítólag azért, mert oktrojálás esetére nincs semmiféle garancia.

Nincs béke.

Budapest, december 1.

Az egész politikai világ figyelmébe a Kossuth-párt mai értekezlete felé fordult. Ezen a konferencián kellett eldőlnie a béke és a háború sorának. A legellenőrzetesebb kombinációk előzték meg ezt a döntést. És a hosszú, izgalmas vita után, a késő esti órákban nehezen megszületett párthatározat megmagyarázta a kombinációknak ezt a kuszaságát. A pártértekezlet végén jelen volt és a szavazásban résztvevő ötvennégy képviselő közül huszonhét szavazott Kossuth lezserrel indítványa mellett és huszonhét ellene. A többséget tehát nem kapta meg sem a béke, sem a harc. Kossuth Ferenc pedig ismét lemondott a pártelnökségről.

Amde az, hogy a békés irányzat a hosszú viaskodás után sem jutott tulsulyra, nem jelentia béke föltétlen bukását. Vannak, akik azt várják, hogy azok közül is, akik az obstrukció folytatása mellett szavaztak, többen lesznek, akik Kossuth mellé fognak állani, mert nem akarnak majd Kossuth ellen harcolni. Számítanak ezenkívül a távollevőkre is, akik között lehetnek hívei az egyik irányzatnak is, a másiknak is, de általában azt hiszik, hogy a távollevők többsége Kossuthat tart. A mai értekezletről a szavazás előtt eltávoztak közül is többen jelentették ki az elnök indítványához való csatlakozásukat, *Justh Gyula* pedig táviratban nyilatkozott mellette. A szavazók névsora azt mutatja, hogy a pártban nagyobb fajsúlyu elemei szinte kivétel nélkül békepártiak. A prognózist tehát bajos egész határozottsággal megállapítani, de ma a harc eshetőségei erősebbeknek látszanak, mint az értekezlet előtt általában hitték. Viszont a békés irányzat hívei abban bíznak, hogy számukra és fajsúlybeli többségük arra fogja bírni az ingadozókat, hogy melléjük álljanak s hogy a harc hívei közül is sokakat meggyondolásra fognak inteni a fenyegető pártszakadásnak és a

máris beállt elnökválságnak a párt sorsára vezetésre válható következményei.

A megindult békétárgyalások eredménye tehát egyelőre harc a függetlenségi táborban. Hogy ennek a harcnak mi eredménye lesz a békére nézve, azt előrelátni ebben a pillanatban nagyon nehéz.

A függetlenségi párt értekezlete.

A függetlenségi és 48-as Kossuth-párt ma esti értekezlete meglepő eredménnyel végződött. Kossuth Ferenc határozati javaslatot terjesztett a párt elé, melyben, a Házban kifejtett álláspontjához hően, az obstrukció megszüntetését kérte s ezt pártkérdésnek kívánta tekinteni. Az elnöki indítvány körül hosszú vita fejlődött ki, mely után szavazás alá bocsátották az indítványt. Huszonheten az indítvány mellett s ugyancsak huszonheten az indítvány ellen szavaztak, úgy hogy a párt határozatot nem is hozott, de Kossuth Ferenc lemondott az elnökségről.

A függetlenségi és 48-as párt ma esti értekezletét Kossuth Ferenc hosszabb beszédrel nyitotta meg, melyben a helyzetet ecetelvén, a párt elé állítja határozatának nagy fontosságát. Együttal előterjeszti következő határozati javaslatát:

Mondja ki a párt, hogy gróf Tisza István miniszterelnöknek a kormány bemutatkozása alkalmából tett kötelező ígéretei mellett, a képviselőháznak 1903. november 30-án tartott ülésén a választási törvénynek módosítására vonatkozó kötelezettség-vállalását tudomásul veszi, azoknak pontos megtartását, illetve teljesítését éber és kötelességszerűen fogja ellenőrizni. Azon esetre pedig, ha a képviselőháznak 1903. november 27-én a párhuzamos ülések tartása tárgyában, a házszabályokba ütköző módon meghozott határozata hatályon kívül helyeztetik, kijelenti a függetlenségi és 48-as párt, hogy a képviselőház tanácskozásainak rendes mederben való folytatását lehetővé teendő, a rendkívüli és kivételes eszközöknek további alkalmazásától eláll és ezen határozattal a pártússág oltalma alá helyezi.

Mondja ki egyuttal a párt, hogy az ujencjutalek megállapítására vonatkozó törvényjavaslatnak, a költségvetési törvénynek, illetve az erre vonatkozó felhatalmazásnak megadása előtt való tárgyalását alkotmányellenesnek tartja. Tekintettel azonban arra, hogy a három éven túl és törvénytelül a sorhabban tényleges szolgálatra kötelezett katonaságnak sürgősen és azonnal való hazabocsátását nemcsak, hogy követeli, de minden tőle telhető módon előmozdítani is kívánja, elvi álláspontjának fenntartásával és annak kikötésével, hogy ez törvényes előzmény gyanánt nem szerepelhet, ugyancsak a párhuzamos ülések tárgyában hozott határozatnak hatályon kívül helyezése esetén, az 1903. évi ujencjutalekről és az évi ujencmegajánlásról szóló javaslatoknak soronkívüli tárgyalását nem ellenzi.

TÁRCA

Tosca.

(Melodráma három felvonásban. — Sardou Viktor drámája nyomán írták: Illica L. és Giaccosa G. — Fordította: Várady Sándor. — Zenéjét szerzte: Puccini. — Első előadása a Magyar Királyi Operaházban 1903. december elején.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Gergely István.

Puccini nagybeteg és állapotáról szomorú hírek érkeznek Milanóból. Mialatt nálunk kitörő lelkesedéssel ünneplik az ő génuszát, a mester szomorú tekintettel mereng el a szelid lombard síkságokon, amelyekre derült végletelenséggel borul a kéklő mennybolt. Még nem egészen negyvenöt éves, fiatal és zseniális, de sötétbarna szemében már meglátszik, hogy farkasszemet néz a végzettel.

Mikor ma este a felvonások után riadó tapsviharok közepette a karatról egyes hangok a szokás hatalmával fogva „Szerző!” kiabáltak, lelkem elé idéztem Giacomo Puccini alakját. Esa beteg mester eljött...

Vajon a klasszikusok gallerijájába kerül-e majdan ez a szép poéta-fej? Egyáltalán hogyan fog itélkezni a jövőd, amely eszálhatatlanul rostál és csak az igazán tiszta buzaszemet őrzi meg? Szóbor vajon ki lesz azok közül, akik jelenleg a kávéházban oly érdekes alakok?

Az olasz zenei verizmuskak sok a rajongó híve, de még több a kiesinylő, gunyos és tagadó ellensége. De a legveszedelmesebb ellensége az, aki azzal a bizonyos vállvonogatással ekként inti le:

— Az olasz veristák, kérem? Divatban vannak, legalább egyelőre még. Divat, ennyi az egész.

Valóban, le kell már egyszer leplezni azt a gázságot, amely valamely irodalmi vagy művészi irányzatnak divatos voltát gyanúsak és piszkosnak bélyegzi. Divatban lenni, annyit jelent egy-némely fiatal és elemzett tehetségesség előtt, mint művésziellen számítás és meghunyászkodás a tömeg előtt. Modern ember! — ezt éppen úgy mondják, mint azt, hogy: betörő! Kaján beszéd, valóban, sőt szamárság.

Először modern és divatos volt valamikor minden, ami manapság klasszikus.

Ha bekövetkezik az idők teljessége, vajjon az olasz veristák közül ki marad meg az emberiesség klasszikusainak örök magaslatain? Meddő és talán inkompetens dolog, hogy erre korunk feleljen, — de amint most a mester beteg tekintete rám esik, olyasmint érzek, hogy mégis csak ő áll a legkézelebb összes társai közül a halhatatlansághoz. Se *Mascagni*, se *Leoncavallo*, hanem Puccini a lángelme a modern olaszok között és arra az üres piederstálra *Verdi* mellett ő fog lépni, úgy érzem.

Puccini első sorban egyéniség, élesen körvonalazott egyéniség, markáns arcvonásokkal, jellemző tagjelzéssel, személyes organummal és senkire sem emlékeztető beszédmóddal. A legkisebbké kótápirján rajta van az ő bélyege, akár a krajeon az állami képe. A befejezett egyéniség a művészi szuverenitás első, de legelőkelőbb kelleke, — hogy aztán rokon- vagy ellenszenvet kelt-e, másodrendű kérdés.

Puccini nagyságát másodszorban az a körülmény állapítja meg, hogy az ő művészetében szervesen folytatódott az ő nemzeti műremeke: az olasz dalmű.

Mert ő nem Wagneről származik, hanem Verditől.

Verdi az édesapja volt, Wagner csak a tanítója.

Itt eszembe jut, hogy amint tegnap Wagner: *Zukunftsmusik* című tanulmányát forgattam, egy megjegyzést találtam az olasz dalműre vonatkozólag. Miután Wagner az olasz dallamot hanyatlásnak bélyegzi, ekként folytatja:

„Eltekintve szegényes harmoniai alapjától, amely a kísérletet szinte fölöslegessé teszi, az olasz melódia részleteinek összefüggése tekintetében is oly szegényes periódus-architektúrával elégedett meg, hogy korunk művelt zenésze szomoró almkódással áll meg e nyomorék, szinte gyerek műfoma előtt, amelynek *szik határai még a legzenésibb komponisták is — ha foglalkoznék vele — teljes alaki stabilitásra kényszeríték.*”

Vajon mit mondana Wagner, ha megélt volna Puccini művészetét, amely diadalmasan cáfolta meg a bayreuthi félisten székepszisét? Igenis akadt egy zseniális zeneköltő, aki az olasz dallamot modernül és modern igények szolgálatába állította: Puccini, — és pedig wagneri alapon.

Tessék csak jól odahallgatni *Tosca* zene-karába és jól odafigyelni a szinpadra: régi ösmérsőket köszöntünk. A modern hangzerelés és különös harmonikus fűzések szövődékében tulajdonképpen önálló dalrészletekkel találkozunk. Imhol egy ária mosolyog ránk, persze a végén eltörül az are, amikor a zenészerző hirtelen belefullasztja valami erőszakos átmenetbe. Az ömlengő olasz duett régi természetében és architektúrájában csupontja a felvonásnak. Zárt dal-alakzatok kacérkodnak, és amint a wagneri zenekarból feltűnődednek, ösmérsően köszöntenek.

Puccini csak a cementet és a stukkót hozatta Bayreuthból, az épület benső alakzata nemzeti lélekéből származik. Erős faji művészet az övé, amely igenis táplálkozik idegen forrásokból, mint minden faji művészet, de megemészti az idegen elemet, hogy ereiben saját vérévé váljék. Így ér-

Tóth János: Visszapillantást vetve a pártnak immár egy esztendő küzdelmére, megindokolja azon álláspontját, hogy a javaslatot elfogadja.

Utána Bedőházy János beszélt a kijelentése, hogy a harc folytatása mellett van. Nincs ok arra, hogy a szabadkéz-határozatot megváltoztassák. Tisza ellen, nyíltan vallja, igenis személyes harcot folytat, mert eddigi működése nem nyújt garanciákat.

Visontai Soma: A javaslatot nem fogadja el s ezt bőven indokolja.

Polányi Géza: A javaslatot támogatja.

Pap Zoltán: A javaslat ellen szól s inkább megadja az indemintást.

Veres József és Krassnay Ferenc a javaslat mellett, **Bakonyi Samu** a javaslat ellen foglalt állást.

Barta Ödön: Pártolja a javaslatot s ezt bőven megindokolja.

Thaly Ferenc: Halasztási indítványt ad be, mely szerint a párt halasztja el határozatát addig, amíg határozott biztosítékot nem nyer arra nézve, hogy a Ház határozatilag mondja ki, miszerint a párt parallel ülésekre vonatkozó határozat, mint házszabály-ellenes, hatályon kívül helyezettik s hogy, míg a miniszterelnök kijelentést nem tesz a Házban arra nézve, hogy a most folyó országgyűlési cikluson belül házszabály-revizitót kérni nem szándékozik s egy ily indítványhoz hozzá nem járul.

Fay István és Olaj Lajos ellenzése után **Pap Elek** a pártegységre való tekintettel ellenzi az elnök határozati javaslatát s azt indítványozza, hogy: ha a képviselőház erkölcsi elégtételt ad a pártnak avval, hogy a parallel ülésekről szóló határozatot mint házszabály-ellenest hatályon kívül helyezi, avval szemben az obstrukcióra vonatkozó határozatát a párt szintén tárgyalannak tekinti, — de azon előbbi határozatát, melyben a tagoknak a háromórás megválasztására nézve szabad-kézlet adott, érintetlenül fenntartja.

Barabás Béla a harc folytatása mellett emel szót, **Rigó Ferenc** halasztást indítványoz, melyet **Ralogh Mihály** és **Rákosi Viktor** is támogat.

Kapotsfay és Putnok az elnöki javaslat mellett szólnak.

Lengyel Zoltán: Az indítvány azt a célját, hogy az obstrukciót megszüntesse, el nem éri, mert a harcot addig abbahagyni nem lehet, míg garantált pozitív eredményeket el nem értek s olyan kormány nem alakul, amely a nemzeti irányban való haladást biztosítja s az alkotmányt tiszteletben tartja.

Kelemen Béla a javaslat ellen, **Komjáthy Béla** mellett beszélt. Ezután **Malatinszky György** a javaslat mellett, **Károly József** pedig ellene foglalt állást.

Elnök ezután fölteszi a kérdést, A kérdés fölvetése körül hosszú vita kerekedik. A szavazás eredménye az volt, hogy 27-en a javaslat mellett, 27-en ellene szavaztak.

Elnök kielte, hogy saját javaslatáról lévén szó, nem szavaz. Így tehát határozat nem jött létre. **Papp Elek** indítványát nem bocsátották szavazás alá.

Kossuth Ferenc ezek után megköszönte az eddig iránta tanúsított bizalmat s elnöki tisztéről le-

mondott. Minthogy a párt lelkesen kérte az elnököt, hogy ne mondjon le, Kossuth így szólt:

Bármennyire megtisztelő is szeretetük megnyilvánulása, elnöki tisztemet tovább nem viselhetem, mert tiltja ezt az a lehetetlenség, hogy az ország színe előtt olyanért legyek felelős, ami meggyőződésemmel ellenkezik. A jelen ünnepélyes pillanatban elébem idézem azt a szellemet, melyhez lelkemmel, szívemmel, hazafiságommal alkalmazkodni igyekszem; e szellem int engem arra, hogy kövessem a példát, melyet adott, midőn egy császárs és egy király igyekeztek Kossuth Lajos szövetség-igérettel oly ténykedésre bírni, amilyen a siker kilátása nélkül nagy károkat hozhatott volna a hazára, Kossuth Lajos a szövetség ilyen feltételeit visszautasította. Az én meggyőződésem szerint a jelen viszonyok közt, a képviselőház többségének állásfoglalása és a király nyilatkozata után, az obstrukció továbbfolytatása a siker kilátását nélkülözi s nagy károkat okozhat a hazának. A két helyzet hasonló lévén, én atyám és mesterem példáját követem. Szívem mélyéből óhajtottam volna a hosszú küzdelemből legalább azt a hasznót hozni a hazának, hogy a választói jog kiterjesztések, a census arányosság és a leszállított és a kerületek helyesebben legyenek fölvezve s így a képviselőház meggyőződések s vele a nemzeti eszme s a nemzet ellentétli képessége megismosodjanak az igazi népképviselőhöz közelebb hozott Házban. Óhajtottam volna jogot, a szegényeknek kenyeret, igazságot és védelmet szerezni szociális politikai javakkal és óhajtottam volna a parallel-ülésekre vonatkozó házhatározatot hatályon kívül helyezni, amire nézve „bizonyos körülmények közt, komoly reményt is volt jogom táplálni. Igyekeztem meggyőzni a mai pártot, hogy meg ne ingatja ama meggyőződésemet, hogy hazámát hűségesen igyekeztem szolgálni, avval a végtelen hazaszeretettel, mely bőbeszédű siromig kíséri fog.

A lemondott elnök szavai hosszas éljenést és tapsot keltettek s a párt újra kérte Kossuthot, hogy az elnöki széket tartsa meg. De Kossuth hajthatatlan maradt.

Kossuth indítványa mellett szavaztak: **Tóth János, Komjáthy Béla, Barta Ödön, Malatinszky György, Jékely Zsigmond, Veres József, Szalay László, Krassnay Ferenc, Hegedűs Károly, Lukács Gyula, Bemeczky Árpád, Hübert Károly, Kovács Gyula, Szatmári Mór, Fichter Győző, Barta Ferenc, Putnoki Mór, Kacsócs Géza, Olaj Lajos, Madarász Imre, Polczner Jenő, Kapotsfay Jenő, Endrey Gyula, Polányi Géza, Brázy Kálmán, Mezőssy Béla és Molnár Ákos.**

Boda Vilmos és Illyés Állant távoztak, de kijelentették, hogy elfogadják az elnöki indítványt. **Justh Gyula** táviratban nyilatkozott a javaslat mellett. E három szavazat a pártszabályok szerint nem volt tekintetbe vehető.

A Kossuth javaslatát ellen szavaztak: **Luby Géza,**

Ráth Endre, Pozsgay Miklós, Kallay Leopold, Reich Adár, Kelemen Béla, Fáy István, Lengyel Zoltán, Papp Elek, Gabányi Miklós, Kecskeméthy Ferenc, Visontai Soma, Falogh Mihály, Pap Zoltán, Károly József, Rigó Ferenc, Thaly Ferenc, Bedőházy János, Bakonyi Samu, Rákosi Viktor, Kubik Béla, Barabás Béla, Nesi Pál, Leszkay Gyula, Koller Tivadar, Bizony Ákos és Mukits Simon.

Szavazás előtt eltávoztak **Luby Béla** és **Sturmman György**, kijelentve, hogy nemmel szavaznak, de szavazatuk a pártszabályok szerint nem volt tekintetbe vehető.

Azoknak a képviselőknek nagy része, akik a szavazástól távol maradtak, valószínűleg Kossuth mellé állanak, úgy hogy a békepártiak túlnyomó száma kétségtelen.

(Kossuth nyilatkozata.)

Kossuth Ferenc ma este a következő nyilatkozat közzétételére kérte föl lapunkat:

A Magyarországon bizonyos hírek közölték, mintha én Tisza Istvánnal szemben vállalkoztam volna a függetlenségi párt lezserelésére. Ez a hír a legteljesebben légből kapott és az igazságnak még az árnyékával sem bír. Tisza Istvánt ma reggel meglátogattam, hogy megtudjam tőle, milyen feltételek alatt lenne hajlandó a parallel ülésekre vonatkozó határozatot hatályon kívül helyezni. Evvel elnöki kötelességet teljesítettem. Egyébiránt minden paktálási híresztelés légből kapott, mert bármilyen határozatot hoztak volna, a függetlenségi párt és a kormányelnök a Házban, nyílt ülésen, tehát a nyilvánosság előtt állapodtak volna meg.

A mai esti pártértekezleten javaslatom mellett estele egyenlő számú szavazatot adtak be. Ily fontos kérdésben saját javaslatom előnyére eldönteni a szavazást a politikai delicatess szempontjából nem akartam, de a bekövetkezett tényből levontam a következtetést és az elnökségről lemondtam, nem akarván viselni a felelősséget olyan ténykedésért, amelyet, mint indítványom is mutatja, nem találak a jelen körülmények közt helyesnek, bár az obstrukció szándékának hazafiságát sem most, sem máskor nem vontam kétségbe.

Az a huszonhét képviselő, aki Kossuth javaslatát ellen szavazott, az értekezlet után a harcoló ellenzék vacsorájára ment, ahol nagy éljenzéssel fogadták őket.

A szabadelvűpártból.

A szabadelvű pártkörnek zsufolt termei ma egész este az izgatott várakozás képét mutatták. A pártnak Budapesten időző tagjai közül alig hiányzott valaki és a miniszterek is mind ott voltak. Gróf **Tisza** István miniszterterátsaival, majd **Perczel** Dezső házelnökkel hosszas tanácskozássra vonult vissza a Deák-szobába. Hogy mi volt a tanácskozás tárgya, azt csak sejtették, mert biz-

tem azt, hogy **Puccini** továbbfejlesztette és pedig szervezően a nemzeti olasz dalművet.

Ennyit **Tosca** zenéről álltalában.

Alig merem elmondani a szöveget, amelyet különben is bátran közismertnek tételezhetek fel, — de annyira borzalmas, hogy paródiára kényszerítene, bárholyan is védekezem a kísértés ellen. Nem tehetek róla, de megfigyeltem magamat: színházban a második halott után és az ötödik agyulásvérszél rendesen nevetni szoktam. Ez komizás, bevallom, különösen a jelen esetben, amikor a szövegnek egy kitűnő és bizonyára jövődelmező ötletet köszönök. **Tosca** szövegének behatása alatt tudniillik elhatároztam, hogy **Ibsen: Kísértetek** című drámájából hygienicopathologicodidaktikus operalibrettot fogok írni, amely bőséges alkalmat fog szolgáltatni az örökös agyulásvérszél zenei illusztrációjára. Mert ezek után most már csak erre van szükségünk. Az agy megfigyelésének motivumát pompásan meg lehetne csinálni egyre lágyulabb füvel-trilálákkal és olyan jól loecsanó, külön erre a célra föltalált nagybőgő-pizzicatokkal. Sőt az operai Osváld hátergercsorvadásban is fog szenvedni; jó, hogy ez eszembe jutott. Kitűnő egy libretto valóban, mely szinte követeli a zenét. Vagyoni helyzetem horizontján már pirkad a hajnal.

Ellenben elborul az elmém, ha okát vagy magyarázatát kellene adnom, miképpen lelkeshette ez a művészietlen tálalom **Puccini**-t, a nagy művészt. **Tosca** Sardou nem a színpadnak, — hanem Sarah Bernhardtnek, nem is irodalmi számítással, hanem köler rafinériával, — minden művészi becsvágy nélkül, merőben lealázó szenzációból.

Hogy mik történnek ebben a *Schauerstücken*ben és miképpen? A tizenöt agyulásvérszél halga-

zinnással akarnak vallomásra bírni, mi van abban? Hogy **Tosca** leszurja **Scarpia**-t? — minden esküdszék fölmenté. Hogy a piktort nyílt színen kivégzik nyolc golyó és ugyanannyi kórta segédelmével, ezt is el lehet tűrni. De minden nevető-izmom reszket a következő jelenetnél: A piktort a szomszéd szobában kinnököz, ahonnan jajtásait kihallzik. **Scarpia**, aki két dolgot akar elérni: először is, hogy megtudja a piktort féltékenyen megőrzött titkát, másodsor pedig, hogy karjaiba zárhassa a piktort kőnyörgő **Tosca**-t, — ez a **Scarpia** nyugodtan vacsorázik. Am vacsorázik, még azt se bánom, pedig rendőrpólitikailag dűbös és egyénileg örjöngő szerelm. De aztán tessék engem lefogni, amikor **Scarpia** sonkát szeletelve azt énekl:

— Nyisd ki az ajtót, hadd halljuk jobban a jajtást!

Ez sok. A kegyetlenségnek ez az ordináré fokozása, amelynek nyilvánvaló célatossága csak viceházmesterekben kelthet borzalmat az utolsó karzaton, megfoszt attól, hogy továbbra is illuzióval követhessen a cselekvényt.

És újra kérdem egyre nagyobb álmélkodással: hogyan ühetett fel ez a hívó zenés a párisi tantífaló aggyastán ravasz ötleteinek? Hiszen **Sarah Bernhardt** szenialitása kellett ahhoz, hogy ez a hazug, természetellenes rémmű drámai színpadon érvényesülhessen, — az operai színpadon pedig, ahol az emberek énekelve ágnak, fokozottabb mértékben veszedelmes a műborzalom!

Puccini tehetsége nagy diadalt aratott: zenéje megmesésítette azt a komédiát, sőt komolytá tette. **Tosca: Puccini-ja sokkal több, mint „Sardou zenében“.**

Puccini művének egynemely részletére és sajátására szeretném még fölívni a figyelmet. Se formális nyitány, sem előjáték, — csak három erőteljes akkord vezeti be a drámát.

Az első felvonás tudvalevőleg a San Andrea della Valle templomban történik és a libretto itt a dráma szövegéhez meglehetősen hűséggel ragaszkodik. Melodramaszerű módon indul a mű és a zenekar erőteljes vonásokkal rajzolja a cselekvényt. Motivumokkal vagy — hogy **Hanslick** szavával éljek: — zenei névjegyekkel tulajdonképpen nem dolgozik **Puccini**, inkább rövid dallamos jelzésekkel, amelyek újból és újból számtalan változatos formában visszatérnek. Erőse megfigyelné, hogy a komponista mint rajzolja meg a zenekarban a cselekvényen kívül még a milőt is. Ugyiszólván zenei kulisszákat állít fel egy-egy önálló lírai kitérés számára. Az első zárt forma — sok van ilyen a dalműben, részint nyíltan, részint lappangó módon — a piktort gyönyörű románcra, amelyet a fuvalok andante lento erősen kísérek: *Két nő arc bűbáját én együtt csudálom...* A Cavaradossi — **Tosca**-duettből ki kell emelni **Tosca** önálló monológját (*Szavadban nem szól kis házunknak bája...*), amelynek harmonizálása nemcsak az ortodox zenészeket lepi meg szokatlanúságával, vagy hangzati csunyaságával. Egyáltalában sokhelyütt találkoznak olyan újításokkal, amelyeket fulnök idegenül fogad, — így például párhuzamos kvintekkel, bizarr szólamvezetéssel, nyugtalan és ideges ütemváltozásokkal, hihetetlen meglepetésekkel, diszonanciákkal, egyre változó modulációkkal. Csak hogy ezek a kivételesek mindig a jellemzésnek szolgálnak. Hatalmas ennek a felvonásnak a finaléja, amelyben **Scarpia** démoni dala sötétben emelkedik ki a fugaszerű vegyes kórus ragyogó háttéréből. Az első felvonás gyöngye a műnek.

Sokkal gyengébb a második felvonás, ahol a zenei ellentétet igen erőszakosan érvényesülnek. Önálló szám **Scarpia** monológja (Itt az éjjel), nagyon kedves a gavotte, amely melodramás ki-

tosat az úgynevezett beavatottak sem tudtak. Miután köztudomású lett, hogy a miniszterelnök ma Kossuth Ferenc és még két függetlenségi képviselő együttes látogatását fogadta, azt következtették ebből, hogy a függetlenségi békebarátoknak véglegesen megformulázott feltételeiről folyt a rögtönzött minisztertánács. Arra pedig, hogy a miniszterelnök a házelnököt is bevonta a megbeszélésbe, azt a kombinációt építették, hogy taktikai kérdésekről is szó esett. Egyébiránt csak kombinációk keringtek a levegőben, pozitív értesülés alig volt több a semminél. A miniszterelnök egyáltalán nem volt közlekeny, de egyébként is a legnagyobb bizonytalanságban voltak az emberek. A függetlenségi párt értekezletéről érkező szórványos híreket lesték és a bizonytalanság minden hír után nagyobb lett. Mikor azt jelentette egy telefonos üzenet, hogy Kossuthék konferenciája előreláthatóan éjfélig is el fog húzódni, ebből egyértelműen azt a következtetést vonták le, hogy a békekötések nagyon megcsappantak. Voltak, akik már tudni vélték, hogy az obstrukció hívei felülkerekedtek, de ez a hír egészen feltízgiz, amikor a klub közönsége eloszlott, kevés hívőre talált. A hangulat azonban így is erősen hajlott a pesszimizmusra és a jelen voltak nagy része azzal az érzéssel távozott, hogy holnap újabb kemény harcra virradunk.

Apponyiék manifestuma.

A Keleti Értesítő című könyvmotus ma a következő hírt teszi közzé:

Gróf Apponyi Albert elváratait értekezletre hívta össze, mely ma délelőtt és folytatást este tartott meg. Az értekezleten gróf Apponyi Albert valamennyi pártba megjelent. Beható eszmecsere után a megjelentek konstatálták, hogy a fennforgó súlyos politikai kérdések körül teljes egyetértés uralkodik Apponyi és elvtársai között, egyuttal pedig — mint a Keleti Értesítő jelenti — elhatározták, hogy tekintet nélkül a helyzet alakulására, akár létesüljön parlamenti béke, akár nem, gróf Apponyi Albert és elvtársai manifestumot intéznek a nemzethez, melyben kifejtik álláspontjukat és igazolják eljárásukat. Ezzel kapcsolatban jelentik, hogy e manifestum megjelenése után gróf Károlyi Sándor az összes agráriusokkal ki fog lépni a szabadelvűpártból.

Hogy mi igaz ebből a hírből, arról hiteles értesülésünk nincsen; de hogy mi nem igaz belőle, azt egész hitelesen tudjuk. Nem igaz ugyanis, hogy a szabadelvűpártból kilépnék az agráriusok, akik az ő elismert orgánumban jelentették ki napokkal ezelőtt, hogy eszükágában szíves kilépni. Volt szó kilépésükről gróf Tisza István kormányralépésekor, de akkor Apponyi nem akart kilépni, most pedig Károlyiék jelentették ki, hogy

nemcsak nem lépnek ki a pártból, de a házszabályok szerint helyesnek és az obstrukció leverésére szükségesnek tartják a párhuzamos üléseket. Minthogy a könyvmotus híreinek ez a része nyilvánvalóan téves, valószínű, hogy nem sokkal hitelesebb a többi része sem. Nem is igen tudjuk elképzelni, mi lehetne a tartalma az Apponyi-féle manifestumnak. Legföljebb az a híres felirat, amelyet annak idején gróf Apponyi Albert a zsebében felejtett...

Mese Széll Kálmánról.

Egy füst alatt kedveskedik a Keleti Értesítő egy másik érdekességgel is. Elmondja ugyanis, hogy Széll Kálmán volt miniszterelnök, amennyiben a parlamenti béke helyre nem állana, feltétlenül fel fog szólni, hogy a paktumra vonatkozólag nézeteit kifejtsé. Azt is tudja a könyvmotus, hogy Széll Kálmán mit fog mondani. Erre csak az a megjegyzésünk, hogy Széll Kálmánnak eszédeában sincs felszólalni, arra nézve pedig, hogy mit mondana, ha felszólalna, aligha lehet a könyvmotusnak értesülése, mert úgy tudjuk, hogy ninos telepítuk összeköttetés a Keleti Értesítő szerkesztőisége és Rátót között.

Vázsonyi a helyzetről.

A kibontakozásról Vázsonyi Vilmos a Magyar Szó tudósítója előtt hosszabb nyilatkozatot tett, melyből ezeket idézzük:

Ma a békés kibontakozás barátja vagyok.

Azok a feltételek, amelyekkel harcba indulunk, fájdalom, nem teljesültek. A szabadelvűpárt hosszas tétozása lehetővé tette, hogy Ausztriában minden ellenségünk egyesüljön, és a válság eddigi története bebizonyította, hogy a korona környezetében hatalmas és ezidőszent elhárítatlan akadály van a nemzeti ügynek. Szemben Ausztriával, a dinasztával, a többséggel, sőt az ellenzék egyik részével hogyan győzhete immár a küzdelem? A harcra ellenzék kell, hogy felvesse magának a kérdést: Quo vadis? Én a véget nem látom és bár elismerem azok tiszta befejezését, kikkel együtt harcoltam, és irigylem hitüket és optimizmusukat, úgy tartom, hogy elérkeztünk ahhoz az utolsó stációhoz, amelyen végre számot kell vetni erőnkkel és a viszonyokkal és megszerezni a nemzetnek békés uton, ami megszerezhető.

A békének két feltétele, hogy először a házszabályok kérdésében helyreállítsák az előbbi állapot és a parallel ülések veszedelmes precedense meg ne gyökerezhessek, másodsor: a választói jog demokratikus kiterjesztése, nem a kiterjesztés pusztja neve, hanem annak lényege, s a választók számának hatalmas szaporítása. Én magam az általános választói jog híve voltam és maradok. de azért minden kiterjesztésnek örven-

dek, mert közelebb hoz a végelethez. A nemzet pedig meg fogja érteni, hogy békét követünk, hanem árultuk el ügyét, hanem megszereztük már most, ami megszerezhető; a választói jog kiterjesztésével pedig lehetővé tettük, hogy legközelebb jobb feltételekkel, nagyobb erővel és szervezettebben indulhasson újabb küzdelembe.

Népgyűlés az obstrukció ellen.

A Bud. Tud. jelenti: Budapest összes kerületének szabadelvű vezértérőit ma este az Országos Kereskedelmi és Iparcsarnok helyiségében értekezletet tartottak, amelyen az összes jelen voltak azon nézetüknek adtak kifejezést, hogy Budapest választópolgárainak a parlamentben most folyó obstrukció ellen erősen állást kell foglalniuk. Kifejezést adtak abbéli tapasztalatuknak is, hogy nemcsak a szabadelvű választópolgárok, hanem az egész polgárság pártkülönbség nélkül elítéli az obstrukciót és azt az országára nézve végtelen következményének látja, mert nemcsak alkotmányunkat, hanem összes ipari és kereskedelmi érdekeinket máris súlyosan érintette. Lelkesedéssel karolták föl az eszmét, hogy a főváros polgárai végre a passzív magatartásból az akció terére lépjenek és azt a tartózkodást, amelyet eddig általán kárára az ország érdekeinek tanúsítottak, félretegyék és a legnagyobb energiával szálljanak síkra az áldatlan obstrukció ellen. Az értekezlet egyhangúlag elhatározta, hogy vasárnap, december 6-án délelőtt 11 órakor a Vigadó nagyertermében naggyűlést tartanak, amelyre az összes szabadelvű választópolgárokat és mindazokat a választókat pártkülönbség nélkül, akik az obstrukciót elítélik, meghívják.

A vidék.

Vasmegye törvényhatósági bizottságának tegnap kezdődött közgyűlése a megyei ellenzék egy kis obstrukciót igyekezett megakadályozni, hogy a törvényhatóság bizalmat szavazzon a Tisza-kormányra. Így a bizalmi indítvány tegnap nem is került döntés alá. A mai folytatásos közgyűlésen, mint Szombat helyről táviratozzák, a bizalmi indítványt 74 szót többséggel elfogadták.

Székesfehérvárról írják: Fejérvármegye törvényhatósági bizottsága báró Fiáth Pál főispán elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott mely alkalommal szönyegre került a többek között Szeged város átirata a magyar nemzeti követelések megvalósítása érdekében. Szűcs Artur főjegyző indítványára a közgyűlés Szeged város átiratát pártolól tudomásul vette.

Szeged város ma tartott közgyűlésén tárgyalta Tisza miniszterelnök rendeletét, amelyvel másodsor is erősen megtilta a város közgyűlésének, hogy elhatározzát, amelyben az önkéntesen jelentkező adófizetők adójának el nem fogadását elrendelte, végrehajthassa. Hosszu vita után a felett, hogy e kérdés a törvényhatóságokról szóló törvény 19. vagy 20-ik §-a szempontjából bírálandó-e el, a közgyűlés a miniszterelnök rendeletét 92 szavazattal 13 ellenében tudomásul vette.

Ex-lex és fölölslátás.

Ezzel a címmel Kenedi Géza, a kitűnő publicista a Jogállam decemberi számába nagyon érdekes tanulmányt irt, amelyben azt a kérdést igyekszik tisztázni, hogy ex-lex-ben joga van-e a koronának fölölslatni az országgyűlést? Bár nem érünk egyet Kenedi konklúziójával, készséggel elismerjük, hogy a maga álláspontjának védelmében nagy tudással és elmével csoportosítja argumentumait.

Kenedi feltételei a joganyag pragmatikus feltárából indulnak ki. Az 1848. évi IV. törvények 5. és 6. szakaszából s az e módosított 1867. évi X. törvényekből s különösen az utóbbinak a geneziséből a következő konklúziókra jut:

1. A királynak általában véve joga van az évi országgyűlést (vagyis az évi ülésszakot) elnapolni, berekesztetni és az országgyűlést idő előtt is fölölslatni.
2. Ezzel együtt joga van, sőt alkotmányos kötelessége is az új országgyűlést olyképpen hívni össze, hogy ez az előbbinek fölölslatásától számított legfeljebb három hónap alatt minden esetben össze is üljön.
3. Joga van a királynak az országgyűlést különösen a zárszámadások beadása és a jövő évi költségvetés előterjesztése előtt is fölölslatni.
4. De ha az országgyűlés a király az előbbi pontban említett módon fölölslatja, azt esetleg a három hónap letelése előtt is és még ugyanabban az évben is oly időben köteles összehívni, hogy az országgyűlésnek a zárszámadás (tudniillik, a megelőző év zárszámadása) és a jövő évi költségvetés tárgyalására ideje maradjon.
5. Végül, mint külön alkotmányos garancia, a szövetségbe beszóve megállapított, hogy megállás nélkül adott kivételt és behajtani nem lehet, ami egyébiránt azóta valamennyi költségvetésünk záradékában fölölslatás (appropriáció) alakjában is előfordul.

A fölölslátás jogáról idézi Kenedi Szilárdi Dezsőnek következő nyilatkozatát:

A király fölölslátási jogát a törvény szerint egyedül az országgyűlésnek jóról való összehívása korlátozza. Ha pedig a király a fölölslátás alkalmá-

séretül szolgál, utána következik — ismét ellentétül — egy korál. Ezután pedig a zenekar veszi át a vezető szerepet és a dráma cselekvényének főszere: Tosca lelki tsúsja és a gyilkosság tulajdonképpen a zenekarban történik meg.

A harmadik felvonás ismét az első felvonás költői színvonala áll. Egy gyönyörű zenei intermezzóval kezdődik, amely az alvó Rómát festi. A Campagna felől a pástorfi dala (Hozzád elviszik a szelek...) hangzik, amelynek kedves hírája körül a vonós-pizzicato és a falfúvok kísérlete enyeleg, majd beleszólik a római harangok szava. Itt ismét tapasztaljuk, hogy minő mesterien rajzolja meg Fuccini a cselekvényen kívül még a milőt is a zenekarban, persze minden iskolai dogma kigunyolásával. Most megszólal a klarinét, bevezetve a partitúra gyönyörűt: a bucsudalt. (Tiszta csillagos ég...) Tele szenvedélyvel és mesterileg van felépítve a duett, — és hatalmas a finálé, amelyben a bucsudalt tér vissza.

Az előadás általában véve kitűnő volt. És ha az imént el kellett ismernünk Fuccini lángelméjét, amely e durva szövegnek nemességet adott, hozzá kell tennünk, hogy a közreműködők ambíciója lényegesen elcsigázta a dalmú sikerét.

Első sorban Mader igazgatóról kell megemlékeznünk, akinek finom muzsikáltsága és valóban művészi egyénisége dominált az előadásban. Lendület, színgazdag árnyalat, meleg lüktető élet áradt karnagyi pálcájából, amelyről — a közönség zugó elismerése mellett — diadalra vezette művészeit. A címszerepben W. Krammer Teréz asszony hálás földalattal találkozott, amely természeténél fogva szinte predisponálva volt az ő művészi egyénisége számára. Szívesen elengedtünk volna néhány ríktó szint, amely — igaz — egy népszerű hatásra számíthat, de ettől tekintve a művésznek sikere méltán zajos és általános volt. — Anthesz alakítása minden

izében nemes volt és nem bánjuk, hogy néhány veszedelmes helyet számára lepontoztak. Örömmel konstatáljuk, hogy az általános tüntető tapsvihar a kiváló művész egyre növekvő népszerűségét igazolta. — Takács Mihály mint Scarpia, jelesül érvényesült a különben hősbartont követelő szerepben. Művészei eléggé ragyogott, de démoni karaktere nem volt elég sötét. — Kornai Richárd egy fontos epizódszerepben — rajta nyugszik az expozíció — kitűnően megadta az első felvonás alaphangulatát és szózatot organumával is érvényesült. — Hegedűs Ferenc a sekrestyés kis szerepében egyik fénypontja volt az előadásnak, — kitűnő volt Gábor József, aki pompás játékkal nem egy helyzetet tett elhíhetővé.

Végül még az előadás egy névtelen szereplőjéről kell megemlékeznünk. Lichtenberg Emil, az Operaház kitűnő korrepetitora tanította be az egyes szereplőket, olyan munkát végezve, amelyet a nyilvánosság nem lát, de konstatálom, hogy minden művész a legnagyobb elismeréssel és hálával beszél a jeles fiatal művészről, akinek szerénysége ne vegye rossz néven, hogy a nyilvánosság elé vittem.

A rendezés Alsóghy Kálmán kiváló szakértelmét dicséri. Az első felvonás fináléjában a tömeg eleve nehezebb lehetne, továbbá fura az a négy cingár sbir, akit déleg Cavaradossi ellenállás nélkül követ a kinkzókamrába. Ha Anthesz egyet ütne, 8 óra 32 perckor vége lenne a darabnak.

Kemény János, operaházunknak ez a büszkesége ismét remekelt: a stíluszerű és gyönyörű kiállítás látványosságaként megy.

Valóban szép diadalt hozott a mai est Fuccini géniuszának és a Magyar Királyi Operaház munkaképességének.

val össze is hívja azonnal az új országgyűlést, akkor mindenképpen jogaiban marad, mivel az azonnal-nál jókorábban nem hívhatja össze. Föltéve mindjárt, hogy az új országgyűlésnek ideje van a számadás és budget tárgyalására.

Hozzáteszi a szerző, hogy a fölölátás joga — mivel a nemzetre történik hivatkozás a kiegyezhetetlen összeütközés eldöntésére — épp annyira nemzeti, mint királyi jog. Rendeltetés pedig az, hogy a forradalmi megoldásnak elejét vegye és az állami erő lassu fölprédálását megakadályozza.

A tanulmány summája pedig a következő meghatározásban jut kifejezésre: „A király fölölátási jogát a törvényhozás sehol sem az exlex-állapotok előidézésére vagy fönttartására, hanem ellenkezőleg, az alkotmányos jogfolytonosság biztosítása vagy helyreállítása végett statuálta.”

Az országgyűlés exlexben is fölölátható, az 1848: IV. és az 1867: X. törvényekben megszabott időbeli korlátozások mellett.

KÜLFÖLD

Osztárákellenes mozgalom Olaszországban. Olaszországban nemcsak hogy nem csendesedett le az innsbrucki olasz egyesület bezárása által okozott mozgalom, de napról-napra terjed. Minden valamirevaló városban tüntetnek Ausztria ellen, így Sienában, Firenzében, Cataniában, vagyis az olasz felszítet tetejéről le a sarkáig. A csendőrség folyton talpon van, mert a kormánytól szigorú rendelet jött a zavargások elfojtására. A római egyetemen ma ismét megkezdődnek az előadások. A velencei községtanács tegnapelőtti ülésén *Foscari* tanácsos szóba hozta az innsbrucki eseményeket és indítványozta, hogy a lakosság nevében fejezze ki a tanács rokonszenvét az olasz diákok iránt. A polgármester pártolta az indítványt, mire ezt a közönség viharos tapsai közt határozottan emelték.

Innsbruckban az olasz diákok ma gyűlést tartottak, amelyen egyhangúlag elhatározták, hogy nem felelnek az egyetem bezárása ellen, hanem fokozott erővel fognak küzdeni egy olasz egyetemnek Triestben való létesítéséért; ha pedig a német diákság ellenmozgalmat indítana, akkor ők a küzdelmet bevisszik a főiskolák helyiségeibe. *Parenti* távirat jelenti, hogy az isztriai politikai egyesületben közgyűlést tartottak. *Pollesini* márkai képviselő beszámolt a Reichsrath olasz képviselőinek eljárásáról és tudatta, hogy az innsbrucki események következtében az olasz klub erőlyes mozgalmat indít az olasz kultúra védelmére. Az olasz képviselők — ugymond — ezennel nem fogják beérni a kormány nagyhangú ígéreteivel, hanem feltették követelnek, különben az egész vonalon harcot kezdenek a kormány ellen.

A Dreyfus pör revíziója. Azt hiszik, hogy a revízió-bizottság az igazságügyminiszteriumban, mely holnap összeül, e hét végén kész lesz azzal a jelentéssel, hogy a revízió elrendeltessék-e vagy ne. Az egész sajtóban a nacionalista sajtót sem véve ki) az a meggyőződés uralkodik, hogy a semmitűzők meg fogja semmisíteni a rennesi ítéletet s Dreyfus ártatlanságát egyszerűen kimondja, a nélkül, hogy az ügyet új haditörvényszék elé utalja. A büntető-perrendtartás 445. §-a szerint ugyanis a semmitűzők nem kötelek az ítéletet megsemmisítésre után új törvényszékhez utasítani, hanem a vádlottat egyszerűen fölmenteti. *A Temps* a revíziót követeli s emlékezteti a klerikálisokat arra, hogy nemrég egy ítéletet az azért semmisítették meg, mert egy vádolt papnak nem mutatták meg azokat az okmányokat, melyeket a törvényszékkel közöltek.

Páris, december 1.

Tongy nacionalista a Dreyfus-ügyben akar interpellálni, bár saját elvtársai is césizártulennek tartják ezt, mert a kormány és a kamara tulnyomó többsége is el van tökéve, hogy ezt a vitát elhalasztja. Tongy elismeri, hogy az igazságügy-miniszter teljesen törvényesen járt el, de azt mondja, hogy a hadügyminiszternek nem volt joga ilyen vizsgálatot folytatni. Amennyiben az interpellációt visszautasítják, a költségvetési vitában lesz alkalma az ügyet szóbahozni.

Clémenceau szenátor az *Aurore*-ban azt kívánja, hogy a semmitűzők oldja fel a rennesi hadbíró-ság ítéletét és utasítsa *Dreyfus* új hadbíró-ság elé. Nemcsak az állami érdek, hanem a hadsereg különös érdeke is megköveteli, hogy a katonai bírák által elkövetett tévedést katonai bírák tegyék jóvá.

Feszültség Oroszország és Japán közt. A távol Keletről nagyon nyugtalanító hírek érkeznek. Oroszország és Japán közt a tárgyalások

nagyon komoly fordulatot vettek. Az a hír, hogy *Alezjev* tengernagy rögtön kész megkezdeni az ellenségeskedést, de a kül- és hadügyminiszternél ez ügyben még nagy ellentállásra talál.

Jól értesült pétérvári diplomata-körökben azt állítják, hogy *Franciászország és Anqia kormány* pár nap óta nagy tevékenységet fejt ki úgy *Pétervártól*, mint *Tokióban*, hogy az összeütközést megakadályozzák s a két félt békes megegyezésre bírják. Az angol minisztertanácsot tegnap váratlanul összehívták s ez nagy nyugtalanságot keltett. Válsághírek keringenek, félhivatalosan azonban a leg-határozottabban tagadják, hogy a minisztertanács a parlamenti választások közeli kitűzésével foglalkozott. Azt hiszik, hogy a *kelet-ázsiai háború veszedelme* került szóba a minisztertanácsban, amelynek titkát szigorúan őrzik.

Japánban a háborúskodás felmerülő költségeinek fedezését illetőleg a legkülönböbb feltételek és tervek vannak forgalomban. Ezek között a legtöbb figyelmet *Kanai* nemzetgazdász tervezete érdemel. *Kanai* nyilvános előadást is tartott tervezetéről, amelynek fontosabb tételei a következők: Az 1894—95-iki háborúban egy hadtest költségei h havonta 2,200,000 dollárba rúgtak, de ezt az összeget a mai modernbb állapotok mellett 2,000,000 dollárba lehet redukálni. Nyolc hadtest költségei tehát 192,000,000 dollárt emésztene fel egy esztendőben. A hajóhad ennek felőlől bőségesen el van látva egy évig, az összes költségek tehát 280,000,000 dollárt fognak kitenni évente. Ezt az összeget *Kanai* a bankokban és pénzvállalatokban fekvő, nem gyümölcsöző tőkéből akarja fedezni olesó kamatiáb mellett.

London, december 1.

Mint a *Daily Mail* Tokióból jelenti, egy szjölű lap levelezője arról ad hírt, hogy *Fabov* koreai orosz követ és a koreai kormány közt megegyezés jött létre. (De mire nézve?) Oroszország 40,000 font sterlinges kölcsönt ad hajóépítési célokra, azonkívül tengerészeti akadémiát állít fel Koreán és öt oktatót küld oda. *Pabov* kérdést tett a koreai császárról, vajjon a megegyezés nyomban hatályba lépjen-e. A császár még nem döntött.

Angol expedíció Tibetbe. Tienchiuból érkezett távirat szerint az angol katonai hatóságok Szeccuanból és Tibetből egyre-másra szerződötték a tolmácsokat a tibeti angol expedíció számára. Ugyancsak tiennei távirat szerint most, mikor Oroszország és Japán közt háború van kitörölélben s Oroszország minden figyelmét a kelet-ázsiai események veszik igénybe, Anglia elérkezettnek látja az időt Tibetben megerősíteni a befolyását s ezt az országot Khina segítségével Oroszország ellen biztosítani.

Mint a Reuter-ügynökség értesül, a Tibetbe menő angol misszió indulásának időpontja még nincs ugyan megállapítva, de annyi bizonyos, hogy az expedíció először *Giankebe*, Tibetnek a *Lhassába* vezető uton fekvő második legnagyobb városába megy. Azután kísérletet tesznek, hogy a tibetiekkel újra megindítsák a tárgyalást. Ez idő szerint nincs szö *Gianke* város megszállásáról, vagy *Lhassába* magába való előnyomulásáról.

A macedóniai reformok. *Giessl* ezredes, magyar-osztrák nagykövetségi attasé a jövőnd macedóniai magyar-osztrák-orosz csendőrség szervezetén dolgozik. Összesen ötven tisztet és kétszáz altisztet fognak szerződletni. Első sorban a boszniai és a kaukázusi ezredeket veszik figyelembe.

A porta e hónap 16-án írásban közölte az entente-batalmak nagykövetségével, hogy e hónap 10-ikén negyven ötnyi, külfellekkel vezényelt bolgár banda támadta meg *Saatara* bolgár falut (*Kir-kilisse* szandsák) fölperzselt a termést és tizenegy embert meggyilkolva, a mesceket bombákkal meg-rongálva, elmenekült. Ez a balkán batóságok első közlésén alapuló jelentés teljesen valótlannak bizonyult. A világi hatóságok vizsgálata kiderítette, hogy csak két paja és egy istálló égett le és egyéb semmi sem történt. A mohamedánok maguk gyújtották a tüzet és hamis jelentést tettek a céből, hogy ne josszárk meg őket a katonai legyverektől, amelyeket néhány hónapja a bandák ellen való védekezésre kaptak.

A következő jelölteket emlegetik a macedóniai fölülgyölő mellé kinevezendő segédállásokra: Magyar-osztrák részről *Krassay* volt konstantinápolyi magyar-osztrák főkonzult s a konstantinápolyi magyar-osztrák főtörvényszék mostani elnökét, továbbá *Pogatscheit* a konstantinápolyi magyar-osztrák nagy-

követségnek volt eső dragonánját s most osztrák belügyminiszteri osztályfőnököt. Orosz jelöltek: *Krup-penszki* berlini orosz nagykövetségi tanácsos, *Giers* szaloniki orosz konzul és *Hartwig*, az ázsiai ügyosztály osztályfőnöke.

A Reichsrath.

Bécs, december 1.

Az osztrák képviselőház ma végre befejezte a *Koerber* miniszterelnök nyilatkozatai felett megindult vitát. A cseh obstruálók részéről beérkezett iratok felolvasásával fészereket el az ülés idejéből másfél órát és csak azután tért át a ház a kormánynyilatkozat feletti vita folytatására.

Dr. Schalk a küzdelmet, melyet itten vita alakjában folytatnak, csak látszólagos küzdelemnek mondja. Komoly csak a miniszterelnök elleni harc mivel itt és a második oldalon csak tárcákat akarnak nyerni. A közös gazdasági terület szétvá azzal a mellett foglal állást és kívánja, hogy a német birodalommal gazdasági vámuunió köttessék. A kiegyezést Magyarországgal csak a korona kívánja. Mondja meg a miniszterelnök a koronának az igazságot, hogy a Magyarországgal való kiegyezés csak Ausztriát károsítja. A magyaroknak biztosított katonai engedmények folyán ugy s megszűnt a hadsereg közönsége. Es ez okból fel kellene menteni Ausztriát, hogy a magyar hadsereg részére fizeszen. Szóó pártja azért kénytelen *Koerber* minden eszközzel támadni, mert a kiegyezés mellett foglal állást és a németek már is ugy megszorított állásait még avval is akarja megszorítani, hogy Morvaországban cseh egyetemet akar felállítani.

Eszután a vezérszónokokra került a sor.

Derschatta (pro) kifejti, hogy az 1867. évi kiegyezési törvénynek magyar értelmezése a hadsereg egységének megszakítását jelenti. Ennek visszahatása lesz természetesen rögül a kvótára, mert nem tételhezét fel rönk az, hogy mi akár részben is viseljük a magyar hadsereg költségét. A magyar képviselőház be-olvasa érezhető lesz a delegációk lenállására valamint a hadsereg kérdésére vonatkozó felségfogokra. A belügyi helyzet fejtegetésénél kijelenti a szónok, hogy a németek hajlandók vonának a legverszünethez közeledni, de csak oly feltétel mellett, hogy a németeknek jelenlegi birtokállapota megőriztessék. Az által, hogy a képviselőházat emnapolák és hogy a cseh tartománygyűlést egybehozzák, nem nyilik kiállítás arra, hogy az alapotok javulása beállhatna. Az egész ház, de legalább is a háznak azon része, amely rendet akar és amely szakítani akar azzal a móddal, amey beünüket megfoszt önállóságuktól, keli hogy tudatára ébredjen annak a nagy felelősségnek, amey a képviselőházat épp a jelen pillanatban terheli és ebből a meggyőződésből a háznak akaratot kell merítenie nemcsak az élethez, hanem a telthez is. (Élénk tetszés.)

Dr. Stransky ellenléki vezérszónok a baloldali szónokokal vitatkozik és kijelenti, hogy teljesen melleskes akár *Tisza*, akár *dr. Koerber* miniszterelnököknek van igazza a kiegyezési törvény magyarázatában. Fontos csak az, hogy Magyarországot alkotmányosan kormányozzák és hogy ezáltal Ausztriával szemben, ahol több mint négy év óta hivatalnok-kormány van az ország élén, mert a németeknek így tet-zik. Magyarországot beolvasa tulcsulyba jut. A szónok kijelenti, hogy na a miniszterelnök a nemzetiségi kérdésnek alkotmányos megoldását és hangsúlyozza, figyelemztetni kell őt arra, hogy egészen törvényellenes és alkotmányellenes intézkedés volt a nyelvroendeleteknek eltörölése és hogy nincs bátorsága, hogy törvényjavaslatot terjeszessen a ház elé, amely szerint Morvaországban egy cseh egyetemet felállítsanak, oly egyetemet, melynek szükségességről a kormány meg van győződve. A szónok erősen bírálja azután a németek állásoglálását az egyetem kérdésében a csehekkel, valamint az olaszokkal és a szlovénokkal szemben és végül hangsúlyozza, hogy a cseheknek ragaszkodniok kell követelesükhöz, hogy a cseh egyetem Brünnon állítsanak fel, ahol annak minden előfeltétele megvan. Nem igaz, hogy Brunn német város. Az osztrák problémának megoldása világos és egyszerű, de csak oly módon oldható meg, ha a német nép tulcsulyban lévő jogát a helyes mértékre leszálítják. Csakis ez az erovenjóság biztosítja az osztrák állam jövőét. (Élénk tetszés és taps)

Romansek és *Ploj* helyreigazító felszólalásával a vita véget ért. *Weisskircher* képviselő és társai sürgősségi indítványt terjesztenek elő a közölettermelés és közöletkereskedés átlamosítása tárgyában; ugyanazok a képviselők egy másik indítványt is előterjesztettek ipari szövetkezetek alakításának előmozdítása tárgyában. Báró *Malhatti* sürgősségi indítványt terjeszt elő, mely szerint az innsbrucki egyetem páriauzamos tanszékeit tegyék át Trezstbe és ugyanitt egy teljes egyetemet állítsanak fel.

Előterjesztették *dr. Grossnak* és társainak interpellációját, amely utalaz egyetem szláv diákjainak november 28-iki tüntetésére és hangsúlyozza, hogy a szláv diákoknak nem sikerült a németeket ellentüntetésre bírni és hogy a német diákság a tüntetés aat a leg-

Figyelmeztetés.
TELEFON 14-73.

Gyászuhatát 4 óra alatt készít SZŐKE és KOVÁCS
ELSŐ MAGYAR NŐI GYÁSzuRUHA KÉSZÍTŐ VÁLLALATA
Most: IV., Váci-utca 25., a régi Városház-tér sarkán.

nagyobb mérséklést tanúsította. Ily esetek ismétlődése azonban a nem érdekeltekre nézve is igen sajátos következményeket vonna maga után és ezért kérdik az interpellálók, hogy mit szándékozik tenni a kormány, hogy elejét vegye a német egyetemen a szlav demonstrációk ismétlődésének.

A legközelebbi ülés holnap lesz.

Bécs, december 1.

A parlamenti rend helyreállításának minden reménye eltűnt, mégis még egy utolsó kísérlet történik oly irányban, hogy az obstruáló eszek lezsereljenek. E célból értekezletre akarják összehívni a pártok vezérirányait, hátha sikerülne a karácsony előtti ülések munkaprogramjára nézve megállapodásra jutni. Ha ez az értekezlet is meddő maradna, úgy képviselői körökben a Ház haladékaiban elnapolását tartják a legvalószínűbbnek. A kormány azonban legalább a delegációk összehúléseig együtt szeretné tartani a képviselőházat, hogy ezzel is igazolja, hogy a végső szükség kényszeríti a 14. §. alkalmazására.

HIREK

Budapest, december 1.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** November 30-án új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásukkal a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** Karagorgyevics Alexis herceg ma délelőtti Belgrádba érkezett.

— **Új főrend.** A hivatalos lap mai száma közli gróf Benyovszky Rezsőnek főrendiházi taggá való megválasztását. Gróf Benyovszky Rezső nagy előszeretettel foglalkozik katonai tanulmányokkal, s valószínű, hogy hadügyi kérdésekben a főrendház egyik kapacitása lesz. Középiskoláit Budapesten végezte és azután a hohenneimi gazdasági akadémia hallgatója lett. Eleget téve katonai kötelezettségének, a 13. dandárban szolgált, mint tartalékos hadnagy visszavonult tolmáczgép vezényelői birtokára, s ott mintagazdaságot létesített, mely rikítja pártját az egész megyében. A gazdálkodás mellett állandóan katonai kérdéseket tanulmányozott. A Benyovszkyak közt tudvalevőleg sok híres katona volt, így Sámuel gróf, a lovas generális és ennek fia, a világhírű Mór gróf, ki a XVIII. század végén a lengyelekről barcolt, majd bejárta a félvilágot és gyarmatot alapított a Madagaszkár szigetén, hol 1786-ban csatában elesett.

— **Tisztelet és köszönetnyilvánítás miniszternél.** A Kisdednevelők Országos Egyesülete Hagara Viktor, Róser Jánosné és György Aladár elnökök vezetésével tisztelettel dr. Berzevics Albert válassz és köszönetnyilvánítást nyújtott, akikhez Hagara Viktor intézett üdvözlő beszédet. A miniszter szívesen fogadta a küldöttséget és nagy elismeréssel nyilatkozott a humánus egyesület működéséről.

— **Kiss József ünneplése.** A jubiláris bankettek országában minden hangos cécó nélkül múlt el egy évforduló, amelyhez pedig sok köze van az országnak: a napokban töltötte be hatvanadik évét Kiss József. Hatvanéves hát a mi igazán illusztris költőnk. Az időszámítás sablonja azonban nem érinti a mindefajta sablonok rendíthetetlen ellenségét. Nemcsak a lírája, de fiatal Kiss Józsefből az ember is Ujsággja a Het, minden vasárnap tanúságot tesz arról. Akik a nagy költőt szeretik, sietek tudósításra születésnapja alkalmából. A gratulációk sorából nem hiányoztak a politikai és társadalmi élet előkelőiségei sem, de eöztük kell talán ezúttal megemlíteni, hogy írók és művészek sorban ölelkeztek a költő otthonában, ahol a finom lelek jövőtől bőséges virág illatozott a nyilvánosan nem profánált születésnapon.

— **Az Ujságírók Egyesületéből.** A Budapesti Ujságírók Egyesületének segítőalapú gazgatónácsa ma délután ülésezett Czizlay Lajos elnöklete alatt. Az ülésen bejelentették, hogy Singer Zsigmond, az egyesület tiszteleti tagja újabb 1500 koronát küldött a segítőalapnak, melyet nemcsak az adakozóktól gyűjtött a jótékony célra, ezzel is kiváló jelt adva annak a jóindulatú támogatásnak, melyben az egyesület megalapítása óta részesült. Az igazgatónács há á közzétette a fogadott adományt. A mai ülésen 500 korona segítséget osztottak ki.

— **A Hesseni hercegnő halála.** Pétervárról táviratozták, hogy Erzsébet hesseni hercegnő halála még mindig foglalkoztatja a közvéleményt. Egy pétervári orvosi heilap szerint a hercegnő holttestének felboncolása megállapította, hogy tüdő- és infektív következtében halt meg. A kezelő orvosok jelentéséből kitűnik, hogy a hercegnő utolsó pillanatáig eszméletlen volt. Skermevicében a katonák között már régóta tüdő-epidémia pusztult de ezt a cár előtt eltitkolták. A cár ennek következtében szigorú vizsgálatot rendelt el s valószínű, hogy több előkelő tisztviselőt el fognak bocsátani.

— **Wolfram von Eschenbach ivadécai Magyarországon.** Wolfram von Eschenbach középkori német Minnesängernek, aki ezelőtt nyolcszáz esztendővel közzálta be Thüringia vidékeit, egy késő ivadéka halt meg nemrég Nagyvadon: eschenbachi Wolfram Zoltán, vasúti mozdonyvezető. Nemrég egy felsővidéki kis ruthén faluban fedezték föl a kihaltak volt nagyhírű Bakács-család egyik ivadékát egy ruthén paraszti-fiúnak, a kis Erdődy Bakács Jánosnak szemében, aki most Esztergomban nevelkedik a hercegprímás védszárnyai alatt, s akit az Erdődy-grófok elismertek rokonnak, most pedig egy másik, még ősbib családnak a Magyarországra szakadt késői ivadéka bukkannak elő a szürke életből. Az kellett hozzá, hogy eschenbachi Wolfram Zoltán mozdonyvezető meghaljon s halotti jelentése ne kalldjék el olvasatlanul a szerkesztőségekben. Mert ki tudja, a századok folyamán nem veszett-e ki a családból lassanként a híres származás tudata, kivált, ha az egymásra következő generációk paraszti vagy mesteremberi sorba jutottak. Amiképpen a Bakács-család régóta bujdosó fénye ismét ragyogóvá válhatik idővel, azonképpen a sokkal ragyogóbb Wolfram-család elkallódott ivadéka is tudatára juthatnak ezentul híres származásuknak és meglehet a sors kikutathatlan szépségéből, hogy a Minnesänger ősi családja majd egy évezred múltán Magyarországon fog ismét felvirágozni. Azelőttünk fekvőegysíri halotti jelentés mindenféle romantikus föltevésekre készíti az embert. Wolfram von Eschenbach, a híres előd, akiről már ezelőtt nyolcszáz évvel azt tudták, hogy ősmes frank családból származott, nem lévén elsőszülött, szegénységgel küzdve járta be a német fejedelmek udvarát. Sokat tartózkodott Herrman thüringiai öröf udvarában is. De hogy juthattak ivadéka Magyarországra? Mikor Wolfram Wartburgban élt a thüringiai öröf udvarában, Andrásh magyar király épp akkor küldte oda zsenge korú leányát, a későbbi magyarországi szent Erzsébetet, hogy ott neveljék addig, míg férjhez mehet Herrman fiahoz, Lajos öröfőhoz. A fiatal királyleánnyal azonban magyar dajkák és magyar urak is mentek oda, s nem lehetetlen, hogy a Minnesänger családjával ezekkel együtt jött Magyarországra, abba az akkoriban nagyhatalmu, egzotikus keleti országba, mely a kőszá dalmok familiájának a fantáziáját nagyon izgathatta. Nem lehetetlen, hogy a Wolframok Magyarországra telepedése sokkal prózaibb körülmények közt történt. Soroksár lakosainak ősei szintén thüringiaiak, frankok és svábok, éppen arról a környékről, melyeket a Minnesänger bejárt. Lehet, hogy a nagy exoduskor Wolframok is jöttek a betelepülőkkel. Ezt megállapítani most aligha lehet, de nem is szükséges. Tény az, hogy a híres Minnesänger ősnök ivadéka, az elhunyt Wolfram Zoltánnak apja, nagybátyjai, testvére most itt laknak közöttünk, s régesrégben beleolvadtak Árpád nemzetébe, mint annyi más nyuazati idegen. Nem lehetetlen, hogy a nagyváradi Wolframok talán őriznek családi hagyományokat, s ezeknek talán utánajárhatna valamelyik nagyváradi olvasónk.

— **A megszőkött hercegnő.** A drezdai országos fő törvényeszek előtt ma tartották meg, mint jelentik, a Sobánburg-Waldenburg hercegi pár válóperében az első tárgyalást. A hercegnő társalkodónője, Benetto asszony kíséretében jelent meg a tárgyaláson. Ez a társalkodónő nem más, mint annak a kocsinak a felesége, akivel a hercegnőt, amikor azt írták róla, hogy a férjétől megszűkött, gyanusították. Frigyes herceget a válóperben dr. Eibes drezdai ügyvéd képviseli. Alicia hercegnő állandó tartózkodási helye Sori, az olasz Rivierán. A hercegnő egy belga családnál lakik, de önálló háziatartást vezet. Szolgaszemélyzele csak a kocsinból és nejből s egy dajkából áll, ki a hercegnő másfél éves egyetlen fiacskáját ápolja. A hercegnő meglehetősen káros természetű asszony volt, aki akarátát férjével szemben is érvényesítette. Ilyen volt különben a jekt nővére is, a Folehi festővel való szűkösről emlékeztetés Elvira hercegnő és Beatrice hercegnő, Massimo di Roviano herceg felesége, ki ugyan férjének eddig még nem adott okot a féltékenységre, ellenben, amikor férjét kapja rajta hűtlenségen, azt keményen megtorolja. Így nemrég Varcicoban nagy néptömeg szemelátára nyilvánosan arculatolta a herceget, egy másik féltékenységi dübörhamban pedig a Tiberisbe ugrott s ezekkel a dolgokkal annak idején ő is nagy feltűnést keltett. A tárgyalás folytatását két hétre elhalasztották. Alicia hercegnő Tirnában, Drezda közelében vett lakást. Panaszában a hercegnő válasszi okul testi sértést és személyes szabadságának korlátozását hozta fel. Érdek, hogy a hercegi pár 1897 április 26-án, a hercegnék a katonák hitre történt átérése után Velencében az ottani patriárka, a mostani X. Pius pápa eskette össze.

— **Katakombák Zsolán.** Zsolán a postaépület előtt vezető uton a követet behorpadt. Amikor a látogató nyílást megvizsgálták földalati folyosóra bukkantak. A nép földalati utról és katakombákról be-

szél. A nyílást egyelőre elzárták, de tavasszal szakértők által fogák a földalatti építményt megvizsgáltatni.

— **Az Országos Magyar Szövetség programja.** A magyar nemzeti érdekeknek a nemzetiégi támadások ellen való védelmezésére alakult e legújabb társadalmi szervezet középponti vezetősége megkezdte az ország egész területére kiterjedő hálózatának szervezését. Hogy e munkássága a nagyközönségben érdeklődéssel és a szükséges megértéssel találkozzék, Tájékoztató az Országos Magyar Szövetség céljáról, feladatairól és eszközeiről cím alatt kis füzetet adott ki.

A program szerint az Országos Magyar Szövetség célja a magarság érdekeinek társadalmi uton való védelmezése a magyar társadalom minden erőit egyesíteni, tagjaiban és azok közvetítésével az egész magyar társadalomban ébren tartani a nemzeti öntudatot, támogatni mindent, mi az egységes magyar nemzeti állam eszméjét szolgálja és visszatartani mindent, mi ez eszme érvényesülésének útjában áll. Céljának ez általános meghatározása után részletesen felsorolja ama feladatokat, amelyek munkásságának konkrét körébe tartoznak. Valóságos programját adja egy társadalmi eszközökkel megvalósítható nemzetiégi politikának. Hogy e programját megvalósítsa és törekvéseinek a nagyközönség körében sikeres propagandát csinálhasson, szervezte központi irodáját Budapesten (VIII. Múzeum-körút 10. sz.) amely nemcsak vezetője a szövetség adminisztratív ügyeinek de egyuttal a nemzetiégi mozgalomnak valóságos megfigyelőállomása is, amely megfigyeléseinek eredményeit a szükséges képest majd a fővárosi és vidéki napilapjaitól hozza közudomásra, majd pedig felhívja rá a kormány, sőt esetleg a törvényhozás figyelmét is, mindenkor megjelölve az orvoslás módját vagy a teendő intézkedéseket is. A vidéken mindenütt hol legalább tíz tagja van, vidéki bizottságot szervez. E vidéki bizottsági feladata a saját vidékükön felmerülő s a szövetség ügyeit érdeklő helyi- és napikérdéseket megvitatni s azok tárgyában véleményét alkotni, határozatot hozni s azokat aztán nemcsak a központi vezetőséggel közölni, de esetleg érintkezésbe lépni azokkal a más vidéki bizottságokkal is, amelyekről feltehető, hogy területükön hasonló kérdések merülnek fel. Hogy a szellemi érintkezést tagjai között lehetőleg gyorsabbá tegye egy kéthetente megjelenő folyóiratot ad ki. A szövetség tagja lehet minden kifogástalan jellemű férfi és nő, aki életének 18. évét betöltötte és évenként két korona tagsági díjat a szövetség pénztárába befizet. A szövetség elnöke gróf Esterházy János főrendiházi tag, másodelőke dr. Takács Menyhért jászvári prépost-prélátus, alelnökei Herczeg Ferenc és Moldován György, főtitkára Jancsó Benedek.

— **Gyűlés az antiszemitizmus ellen.** Bécsben szombat este az antiszemitizmus ellen alakult egyesület gyűlést tartott báró Seiler elnöklete alatt. A gyűlésen megjelent Suttner Berta báróné és Nothnagel tanár is. Az elnök megnyitó szavai után Engel jegyző fölolvasta évi jelentését, amelyben megemlékezett a kisenevi mézárásokról is. Annak a nagy nyomornak enyhítéséből, melyet Kisenevben az ottani zsidóüldözések okoztak, az egyesület is kivette a maga részét. Állást foglalt az egyesület a bécsi tartománygyűlésnek a vizsekelő és ezzel kapcsolatban az orvosok ellen intézett támadásaival szemben is. A titkári jelentés után báró Dobhoff mondott beszédet lelkes tetszésnyilvánítások közben. Az orvosszövetséget — úgy mond — az a párt bántotta meg, amely beledobta a közéletbe a felekezeti megkülönböztetést. Ez előtt nem lehet szemet hunyni, mert az egyértelmű lenne a belenyugvással. A zsidóság ellen folytatott harc a kultúrának, a tudományban tesz kárt. Az államnak kötelessége lenne a sötétség lovagjait megfékezni. Törvények biztosítják a polgárok egyenjoguságát, az államnak e törvények épségét meg kell ővnia. Indítványozza ezért, hogy az egyesület fejezze ki tiltakozását a fölvilágosodottság, a haladás ellen való merénylet ellen, amelyvel egy párt a bécsi tudósok tekintélyét alá akarja ásni. Az indítványt az egyesület egyhangúlag elfogadta. Nothnagel köszönetet mondott Dobhoffnak azért, hogy oly erőre sen sikra szállt a tudomány érdekében. Majd az egyesület létjogosultságát fejtette. Suttner bárónő szólalt föl ezután és hangsúlyozta, hogy az egyesületnek gyakrabban kell a nyilvánosság elé lépni, még akkor is, ha a fölmozdítás veszedelme fenyegetné is. Végül biztosságot alkotottak meg, melynek föladata lesz minél gyakrabban nyilvános gyűléseket rendezni.

— **Magyar anarohista.** Egy newyorki telegramm jelenti, hogy ott tartóztatták egy Ferderay Kálmán nevezetű magyar embert, aki minden áron Roosevelt elnök közelébe akart jutni. Olyan különös volt különben a viselkedése, hogy megfigyelés végett elme-egógyító intézetbe szállították. A newyorki újságok ezzel szemben már azt is tudják, hogy Ferderay (amely magyar nevet különben most halljuk először) Luccheninek bűntársa volt Erzsébet királyasszony meggyilkolásában. Egy berlini telegramm szerint a Berliner Tageblatt egy newyorki telegrammja azt mondja, hogy a newyorki osztrák-magyar főkonzul megcélolja azt a szenzációs hazugságot, hogy Luccheninek magyar ember segédkezett a jás munkájában.

— **Oberrammegau gyászja.** A passiójátékairól híres bajor városában, Oberrammegauban nagy a szomorúság. Egy müncheni távirat szerint meghalt ott Mayer polgármester, aki a tizenhárom éves kora óta a város elöljárója. Krisztust alakította. Nemcsak azért bízták rá a legnagyobb szerepet, mert a polgármester volt, hanem azért is, mert feje és alakja nagyon emlékeztetett a Krisztust ábrázoló képekre. Hangjában és megjelenésében volt valami, ami valami misztikus méltóságot kölcsönözött neki, amikor a színpadra lépett és az Oberrammegauba seregelt idegenek elragadtatással beszéltek szinte ünnepies alakításáról. E mellett szervezője volt a passiójátékoknak, amelyek ügyes reklámok segítségével szép jövedelemhez jutatták a szegény lakosságot. Minden passiójáték után emelkedett tekintélyben és népszerűségben és igazán szinte a gyász, mely a kis bajor városkára ráborult.

— **Roosevelt testőrsége.** Mostanában egész sor olyan meghiúsult merényletről adnak hírt, amit Roosevelt elnök ellen terveztek. Volt közöttük komoly is, meg kevésbé komoly is, az eredményük azonban az, hogy az elnök is megtanult félni az anarchistáktól. Vigyáz magára. Amikor legutóbb New-Yorkban járt, ötszáz rendőrből álló őrség vette körül. New-Yorkban ez a dolog kellemetlen feltűnést keltett s a lapok élesen támadták e miatt — a rendőrséget. A rendőrség most azzal védekezik, hogy az elnök, mielőtt New-Yorkba érkezett, két fenyegető levelet kapott. Minthogy azonban a fenyegető levelek szerzőjét már Rooseveltnek New-Yorkba való érkezése előtt letartóztatta a rendőrség és kiderült róla, hogy elmebajos, valószínű, hogy a rendőrség szervezett össesküvésnek jött a nyomára. Roosevelt elnököt különben ötszáz emberből álló őrsége sem tudta volna megmenteni komoly támadás elől, mert így is megtörtént, hogy egy aggyastán az elnök közelébe férkőzött. Igaz, hogy az aggyastának nem volt ellenséges szándéka. Csak egy feltétlenül hatásos szert akart ajánlani Vilmos császárral betegsége ellen, kérve az elnököt, hogy a gyógyítószerrel küldje el felsőleges barátjának Berlinbe.

— **Halálozás.** Erényi Ullmann Lajos, a Duna-gőzhajózási Társaság igazgatóját az eddigi rendelkezések szerint 3-án, csütörtökön délután 3 órakor temetik a keresepi-úti izraelita temető halottasházából. A bécsi gyászszertartás szerdán délután félháromkor lesz.

— **Weisz Zsigmondné.** született Stárk Zsófia, tegnap Budapesten 58 éves korában, harmincegyévi boldog házasság után elhunyt. A megboldogult urnó áldott, jólelkű asszony volt, akit minden körben, ahol megfordult, szeretet és nagybarátság övezett. Férje, egyetlen leánya és veje Székely Sándor igazságügyminiszteri származású grófok halálát.

Dr. Renner Adófné szül. Hadvány Ernesztinát, dr. Renner Adolf nejét ma délután kísérték nagy részvét mellett örök nyugalomra a Valero-utcai gyászházba. A végteszünetén ott voltak a gyászoló családon kívül: Morcsányi Károly orsz. képviselő, az orvosi kar számos előkelő tagja, a Gyermekért Választmány dr. Grósz Sándor vezetése alatt és több jótékonyági intézet elnöke és igazgatója. A gyászszolgálatokat Lazarus főkanter vezetése alatt az operai kar énekelte. Ezután dr. Weisburg Gyula rabbi meghatóan esetele a váratlanul elhunyt urnó erejét. A temetőben a nyitott sírnál dr. Weisz Mór rabbi bucsúztatta el az elhunytat.

Günther M. Vilmos királyi tanácsos, a dunán innen evangélikus egyházkerületi pénztárosa, tegnap 65 éves korában meghalt Pozsonyban.

— **A budapesti orvosszövetség közgyűlése.** A budapesti orvosszövetség ma este tartotta az idei rendes közgyűlést Babarcai Schwarzer Ottó elnökölte alatt. A közgyűlés egyedüli tárgya dr. Eisler Hugó főtitkár jelentése volt a betegsegélyező-egyesületek ellen indított mozgalom jelen állapotáról.

Dr. Eisler jelentésében rövid visszajáratást vetett ezen mozgalom történetére, melyet az orvosszövetség az egylekek túltengése ellen az év elején megindított. Előadta azokat a nehézségeket, melyek az akció előgördülnek. A fővárosi orvosok túlnyomó többsége már is csatlakozott a mozgalomhoz s eddig már 850 orvos kötelezte magát írásban, hogy egyetlen orvosi állást mindaddig nem vállal, míg az orvosok és egylekek közötti viszony nem rendezedik. Végül felhívja az orvosokat, hogy csatlakozzanak a mozgalomhoz.

A nagy tetszéssel fogadott előadásához többen szólaltak hozzá, mindannyian a mozgalom szükségességét hangsúlyozva.

— **Eltűnt erdész Glatzer Kornél** győri születésű 53 éves nyugalmazott erdész még a múlt hónap 22-én eltűnt Nyár-utca 10. számú lakásáról. Glatzer november 17-én bucsúztatták el a Schwartz-tele intézetből, ahol idegja miatt volt kezeléssel. Tizenhétedikén elment sógorához, ahonnan 22-én eltűnt. Még aznap táviratozott feleségének Topolovácra, hogy hazaérkezik, azóta nyoma veszett. Hozzáértő attól félnek, hogy az idegbeteg ember kárt tett magában, vagy valami szerencsétlenség érte. Aki nyomára vezet, 100 korona jutalmat kap. Az illető 180 centiméter magas, arca kerek, szeme szürke, haja, bajusza szőke, sütyél-kék télikabátot, fekete kemény kalapot visel.

— **Az igaz.** Egy előkelő fővárosi klub előtt elegáns fogat állott meg. A járókelők alaposan megbámulták, mert volt mit nézni rajta. Nagyon szép nő ült a fogatban előkelően hanyag tartással. Az inas leszállt a bakról és bent a klubban csakhamar egy délelőz uriembernek jelentette:

— A nagyságos asszony lent várja a nagyságos urat.

A nagyságos ur kissé értelmellenül fogadta a jelentést, de azért lement. Szó nélkül benyitott a kocsiba, amely erre rögtön továbbment. Az utitársak ámulva néztek egymásra. Végre az asszony kissé mosolyogva megszólalt:

— Itt valami tévedés van.

— Sajnálom asszonyom, igazán ártatlan vagyok benne — szólott partnere — és a legkitágatlanabb udvariassággal bemutatkozott.

Hogy, hogy nem a szép asszony egyszerre közlékeny lett. Emondotta, hogy van egy barátja, aki legutóbb hűtlen lett hozzá. Ezt a barátját hívatta az inas, de a véletlen és az inas ügyetlensége egy ideggel hozta őt össze. A nyájas idegen vigasztalni kezdte a már-már elzárkózott asszonyt, aki így még sokkal szebb, sokkal ígésőbb volt. A beszélgetés egyre melegebb lett és lassan úgy érezték, hogy az inas jól tette, mikor tévedett...

Néhány nappal azután ugyanaz a fogat állott meg a klub előtt. Az inas megint fűrgen leugrott a bakról de ezúttal, mielőtt dolgot a kasszinóban 'elvégezte volna, nagyban erősítette, hogy de most az igazat fogja ám lehívni. Urnője pedig mosolyogva mondta:

— Jó, jó, Jean, de most már az a másik az igazi...

— **Házasság.** Schreyer Viktor, a Magyar Lezárt- és Pénzváltóbank tisztviselője eljegyezte Löffler Margit kisasszonyt, Löffler Jakab leányát Aradon.

— **Pollák Ignác,** a Hazai Általános Takarékpénztár vezérigazgatója, december 6-ikán tartja esküvőjét Szabadkán Kunetz Aranka kisasszonnyal.

— **A tisztviselők függetlenségéről.** A lévai állami tisztviselők a függetlenségi képviselőkhez levelet intéztek, melyben a fizetésrendezés ügyét támogatásukba ajánlják. A levél egybeek között ezeket mondja:

Mi nem kívánunk jutalmat sem ajándékot; a magyar haza többi polgárainak rovására lakmározni nem akarunk; mi csupán élni óhajunk és az erkölcsi elismerésen kívül munkásságunk becsülettel megköszönjük ellenértékét kérjük viszonzásul! Ezután elmondván a törvényjavaslat genézisét, a levél így folytatja: Hol keressünk hát védelmet, kitől várunk támogatást! A parlamenti ellenzéknek a magyar nyelv jogát kivívott hatalmas harcait bámulattal és szívszorongva szemléljük. Lelkesedésünkkel kísérjük azt, mint minden igaz magyar ember. Hazafias kötelességünk, hogy a tényleges bajvívás közepette elhalgassunk a magunk nagy bajával, mert hiszen az egész magyar nemzet ügye előbbrevaló. Vagy talán éppen ez a bűnkünk a kormányelnök ur szemében? A harc tovább folyik, s ha a nemzeti ügy diadalra jut, mi szívesen és örömmel várunk tovább, nyomorgunk és nékülözünk, mert hiszen a közügyért való szenvedés magasztos és felemelő. De ha az ellenzék bármilyen körülmények között fegyverszűnetet vagy békét kötne, nem halgathatunk, hanem arra kérjük az ellenzék mélyen tisztelt tagjait, akikhez teljes bizalommal visszatérünk, vegyék ügyünket pártfogásukba.

Az Állami tisztviselők országos egyesületének vidéki köre Tordán a következő értesítést adta ki:

Folyó évi november hó 15-ikén megtartott rendkívüli közgyűlésünkől között határozatunk kapcsán, annak beigazolására, hogy a tisztviselői kongresszus összehívását kérni jogosítva vagyunk az országos egyesületünk központi alapszabályának 10. cikkében a következők szerint: „23. §. A kongresszust az egyesület elnöke meg akarja összehívni tartozik, ha az egyesületi közgyűlés avagy a vidéki köröknek legalább a háromnegyede a cél megjelölése mellett a kongresszus egybehívását kéri. Az ilyen rendkívüli kongresszusok kizárólag Budapesten tartatkoznak meg”. Mint-hogy a központi igazgató-választmánynak folyó évi november hó 16-ikán tartott üléséből 239-1903. szám alatt között ismeretes határozatával szemben az egyesület vidéki körei összhangzó megállapodással kívánják a rendkívüli kongresszus megtartását, emellett kérjük a társaságunkat, szíveskedjenek velünk tudatni, hogy az idézett szabályzat rendelkezésének megfelelő kérelmet mikor küldötték meg az Országos Egyesület központi elnökségének. S ha ily érlelmi kérelmet még eddig nem küldték volna a központba, az esetben kérjük azt mielőbb megtenni, hogy a bejelentés kérés a központi elnökség által 1. évi december 5-ikére kitűzött rendkívüli választmányülésre lehetőleg beérkezzen, mert a fizetés rendezésével remélt helyzetünk javítása — a mostani válságok helyzetben — mind inkább kétségessé válik és azt feltétlenül el nem nézhetjük. E tekintetben megnyugvással vettük a központ újabb elhatározását, hogy a vidéki körök indítványait tárgyalni kívánja és ez által a tisztviselői mozgalom egyöntetű irányítását fenntartani és az egyesületet biztosítani akarja. Tartsunk össze és egyetértő akarattal kérjük a kongresszus összehívását!

— **Nagy lépés egy ölpögyárban.** Adler Ignác, a Magyar ölpögyár-részvénytársaság igazgatója panaszt emelt a bíróságnál, hogy a felszámolás alatt lévő gyár Révay-utca 14. szám alatti ipartelepén a

felszámolás 25-30.000 korona értékű nyersáru hiányt állapított meg. A rendőrség a megindított büntető nyomozás folyamán megállapította, hogy az év elején az ott dolgozó munkások sorában egy szervezett tolvajbando működött. A rendőrség a leleplezett tolvajbando egyik tagját és pedig a főkelempost, Frits Elemer 21 éves raktárost letartóztatta.

— **Téli nyomorúság.** Még csak az első havat láttuk pár óra hosszáig, míg el nem olvadt s a téli nagy nyomorúság máris megjelent. Lehetetlen, hogy akiben egy kis emberséges méltányosság van, ne olvassa örömmel ez újabb politikai részében a békéről szóló híreket, amelyek — ha valóra válnak — újra normális viszonyokat teremtenek. A munkanélküliség rettenetes nyomort teremtett szerte az országban is, de különösen Budapesten. A kerületi előjáróságok máris fogytán vannak azoknak a summáknak, amelyeket a szegények segítségére bocsátott rendelkezésekre a főváros. A második kerületi előjáróság huszonöt ezer, a negyedik kerületi kétezer s a kilencedik kerület szintén huszonöt ezer koronát póthított. S a szomorú az a dologban, hogy ezek a kérelmek nagyon is indokoltak. Még szomorúbb azonban az, hogy a pénzügyi osztálynak már semmi olyan alapja nincs, amiből ezeket a póthiteleket fedezhetné.

— **A kisenevi bűnpör.** A kisenevi monstre-bünpör tárgyalásának legutóbbi napján kihallgattak két orosz-orhodox papot, akik azt vallották, hogy a husvétii ünnepek előtt terjesztették az a hír, mintha a zsidók egy templomot megszenteltelenítettek s egy miséz papot megölték volna, hazug volt. Pronint, az antisemita párt egyik agitátorát is kihallgatták; az ő kihallgatásakor jelen volt Urusov herceg, az új kormányzó is, akit állítólag utasítottak, hogy komolyan figyelmeztesse Pronint, hogy ha folytatja igazítását, megrendszabálvozzák, esetleg rendőrileg kiutasítsák Kisenevből. Pronin még a végzés után sem nyugodott, a börtönbe is becsépsztett lázító proklamációkat, ezek a zsidókat olyan színben tüntették fel, mintha a végzésre ők adtak volna okot s akik kirabolták s megölték a zsidókat, nemzeti hősként voltak s az orosz nép érdekében különös érdemeiket szerzik. Pronin maga szerkesztette ezeket a proklamációkat s pedig abban az időben amikor az udvarnál nagy tiszteletnek örvendett. Amikor megkérdezte honnan tudja azt, hogy a zsidók mindenféle bűncselekményt követtek el, azt felelte, hogy állításainak beigazolására nem tud felsorolni tényeket, de hallomásból tudja azt, ami irt. Aztán pedig nem tudta nyugodtan elútrni, hogy a zsidók a keresztényekkel méltatlanul bántak s szent kötelességének tartotta, hogy segítse azokat a belügyminiszternek a zsidók legyőztetésében. Azt azonban tagadta, hogy a börtönökben ő terjesztette a lázító proklamációkat.

Moszkvából táviratozzák, hogy az egyetemi hallgatók legutóbb több népes gyűlésen tiltakoztak a kisenevi és homeli vérengzések és egyáltalában az oroszországi zsidóüldözések ellen. Az erre vonatkozó és egyhangyalan elfogadott határozat a többi közt jeleníti, hogy az egyetemi hallgatók felbátorodásukat fejezik ki az uralkodó rendszeren, mely o y katasztrófához vezet, amilyen a kisenevi és a homeli volt. E határozatra főként egy Abramovics nevű diák adott okot, aki résztvevett a zsidóellenes zavargásokban. A diákok arra kényszerítették a tanári kart, hogy indítsan vizsgálatot Abramovics ellen, akiről határozatukban kijelentették, hogy méltatlan arra, hogy a diák nevet viselje. Az egyetemi hallgatók egy másik eset is nagy mértékben felbátorította. A libanai kereskedelmi akadémia hallgatói a minap igazgatójuk vezetésével kirándulást tettek Moszkvába. Mihelyt megérkeztek, Trepov rendőrönök meghagyta az igazgatóknak, hogy a zsidó vallású akadémikusokat küldje haza, mert zsidók nem időzhetnek Moszkvában. Az igazgató erre annyira meglepett, hogy valamennyi hallgatóval elhagyta Moszkvát. Másnap pedig a Moszkvorszkhja Vjedomosti szerkesztőjének levelet írt, amelyben kijelentette, hogy az embertelen bürokratizmus arra kényszeríti az iskolák vezetőit, hogy tanítványaikat a haza ellenségeivé nevezzék.

— **Agyonlött községi bíró.** Székesszérvárról táviratozzák: Bakonyvárány fehérmegyei községben tegnap este Dietrich Máttyás volt községi bíró három lövéssel az ablakon keresztül ismeretlen tettes agyonlőtte. Mellette ülő felesége sértetlen maradt. A tettes még eddig nem került kézre, de a csendőrség biztos nyomon van. Dietrich gazdag ember volt. A gyilkosságot kétségtelenül valaki bosszúból követte el.

— **Furfangos család.** Rosenthal József szőrmekereskedő Nádor-utca 18. számú kereskedésében tegnap egy kopottas ültözött 22 év körüli fiatalember állított be, s egy cédulát adott át, melyen Ranschburg Márk, Deák Ferenc-utcai kereskedő félvezőjével és aláírásával ellátva a kereskedő tíz darab perzsi szőrmét kér. A kereskedő Ranschburggal állandó ösz-

szekítettetésben van, ismeri aláírását és bélyegzőjét, a kért 210 korona értékű árut tehát gyanútlanul kiszolgáltatta. Később kiderült, hogy csalóval volt dolga. Ranschburghoz ugyanis előbb ugyanaz a fiatal ember állított be s egy sapkát vett. Mikor azt kifűzte, arra kérte Ranschburgot, hogy egy cédulájára fel a sapka árát, írja alá és bélyegzőjével lássa el, — mit Ranschburg szívesen megért. A család ezután a ceruzával írt sorokat kitörölte s egész egyszerűen a megrendelést írta helyükbe.

— **A Loreley-szobor.** Most, hogy Németországban sokan egészen komolyan foglalkoznak a Loreley-szobor eszméjével, nem lesz érdektelen dolog, ha regisztráljuk egyik legnagyobb német lapnak, a *Kölnische Zeitung* véleményét erről a dologról. Ez a nevéstéges gondolat, mondja a lap, tulajdonképpen *Szászországból* indult ki. Egyidőben nagy mozgalom indult meg ott, hogy a mesebeli *Rübezahl*-nak szobrot emeljenek. Ez a furcsa eszme azután átszállt a Rajna mellékére s most erősen fenyegeti a szép Rajnavidék romantikáját. Hát hiszen ha *Rübezahl*-nak szobrot emelnek, az még nem olyan nagy baj, de ugyan ki ben nem teszi majd tönkre az illuziót az a hatalmas, nagy ércszobor, amely ott áll égne meredve a Rajna közepén? Ki fogja elbírni, hogy az a drabális ércalak ottan a költő által megénekelte szöke tündér? Senki. Hanem bizonyos, hogy a szép, poétikus monda lassankint kivész a köztudatból s ami belőle megmarad, az csak az érc, a hideg érc lesz...

— **Tengeri viharok.** A *fiumei* óriási szirokko pusztításáról borzalmas részleteket írnak. A vihar első áldozata az *Adria* hajótársaság *Tibor* nevű hajója volt, amelyet a vihar úgy a kóparthoz vágott, hogy csavarjának két szárnya eltört. *Abdázia* felől most építenek egy új utat, amelyet a tenger hullámai a hatalmas kőtömbökből összeállított áll váaszt el. Ezeket a kőtömböket a vihar széjjeldobálta. A kikötőben is üsse-visszarongató mindent. A hajófelismeréseket megtépdeste, a kőteleket szétszaggatta. Nagy volt a pusztulás a Baross-kikötőben. Az itt felrakított hatalmas fagerendákat a szél a tengerbe sodorta. a tenger pedig a molót védő sziklatömbökhöz csapkodta, majd kivette a partra, ahova mint égből eső buzogányok zuhantak alá. A *Mária-Terézia*-kikötőben az uszó vastóművek, amelyekhez a hajókat kikötik, leszaggatta és szétszórta a vihar. A *Quarnero* nevű csónakázó-egyesületnek itt 25.000, a *fiumei* csónakosok egyesületének pedig 15–16.000 korona a kára. A pénzügyőrök raktárhelyiségeinek a tengerfelőli oldala beomlott és a többi falak is megrepedeztek. A hullámgáton végig levő vasoszlopok meghajoltak, elgörbültek. A molón az óriási kőtömböket a vihar végesvégi szétvetette. Az egészségügyi hivatal tengerfelőli ablakait szétszúrta és a tengerfelőli szobák belső berendezésében is sok kárt tett. A moló végén lévő jelző-torony a nagy orkánban meghajolt. A benne lévő ór segítségével kiabált, majd a tengerbe vetette magát, nehogy az összeomló toronyban lelje halálát. A tulsó partról négy ember az ór segítségére sietett, csónakjuk azonban felborult és csak nagy ügygyel-bajjal tudtak a partra vergődni, ahova az ór kimenekült. A kikötőpart vasúti raktárhelyiségeit is tönkre ronsolta a vihar. A raktárakban 300 kocsi rakomány: liszt, árpa és bab volt 600.000 korona értékben. Ezekben mintegy 60.000 korona kár esett. A *susáki* részen is nagy pusztításokat végzett a ciklon. Az összes kár megközelíti a félmilliót. A ciklon nemcsak az *Adrián*, hanem a *Földközi*-i tengeren is rombol. *Algiréből* jelentik: A folyton szakadó zápor következtében a hegyoldalon fekvő *Marguerite* községet egy 30 méter szélességű kiáradt hegyi patak víz alá borította. A nagy víztömeg, mely sok görgeteg követ seprít magával, leszakította a falakat és mindent magával sodort. A lakók a legnagyobb sietséggel menekültek, otthagya minden javaikat. *Mostaganemből* táviratozzák: Az itt dühöngött viharban a moló nagy része a rendkívül nagy hullámvérzéstől elpusztult. A zivatar egy gözst a parthoz sodort. Egy másik gözst szétzúrták a sziklák. Hír szerint egy halászbarkát elveszteknek hisznek.

— **Megszökött kereskedő.** *Szepesváraljáról* jelentik, hogy újabb *Róth Adolf* késmárki fakeskedő 80.000 korona passzív hátrahagyásával Amerikába szökött. A megszökött fakeskedő családja Késmárkon maradt.

— **Egyetemi matiné.** A király védnöksége alatt álló *Egyetemi körházeget* s a *József Ágost* főherceg védnöksége alatt álló *Általános Egyetemi Segélyegylet* január 17-én rendezendő matinéjához rendező-bizottsága ma tartotta alakulóülését. A tisztai kar a következőképp alakult meg: *Zsembery István* az egyeteki elnöke, *Hindy Zoltán* a matiné elnöke *Kelly Endre*, *Tóth Ferenc*, herceg *Esterházy Rudolf*, *Förster Lajos*, gróf *Festetics Sándor* báró *Majláthy József*, gróf *Pallavicini György*, gróf *Pejačević Márk*, báró *Rónay László*, gróf *Wenckheim László* bizottsági elnökek. *Láng Mihály* ifj., *Thörelwek Aurél*, gróf *Pejačević Elemér*, *Benke Imre*, báró *Krucina Károly*, *Rudnay Lajos*, gróf *Wenckheim Pál*, gróf *Majláth György* al-

elnökök. *Rudnay Egyed*, *Fábray Géza* főtitkárok, *Tóth Géza*, *Rakovszky Iván* főjegyzők, ifj. *Rakovszky István* ifj. *Wallacis* Gvula házagnyok: *Radisich Elemér* főpénztáros, *Huszár Aladár* ellenőr, *Latimovich Endre*, *Matusha Péter*, *Angyán Béla* titkárok, *Josipovich Kálmán*, ifj. *Perzel Béla* jegyzők.

— **Humbertláda** A párisi *Figaroban* *Coillovét*, a csipős szatirikus a következőket beszéli el: Több politikus ünnepi lakomára gyűlt össze. Poharazás közben érdekes beszélgetésbe elegyednek:

Egy szenátor: Csudálatosak ezek az ujságok! Heleken át és rendszeresen olyan ügyekkel foglalkoznak, melyek senkit sem érdekelnek...

Egy képviselő: Ne is említse! A lapok mostanában csak arról a... ejnye, hogy is hívják, arról a...

Egy volt miniszter: Tudom már, mit akar mondani, de a név nem jut eszembe...

A jövődöbéli miniszter: Várjon csak... ejnye no... terringet... nekem sem jut eszembe!

Az étehdör (sajnálkozva): Az urak valcsinűleg a Humbert-ügyre gondolnak?

A képviselő: Humbert! csakugyan, Humbert! Milyen furcsa név...

A szenátor: Egészen ismeretlen név!

A volt miniszter: Midőn egy cikk élén olvastam, azt hittem hogy arról a Humbertől van szó, aki az egyedüli, kit ismerhet az ember.

A képviselő: Melyik az?

A volt miniszter: Hát I. Humbert... Hisz önök is tudják, hogy 1240-ben született és 1273-ban Annát, VII. Guigues dauphin leányát vette feleségül...

A szenátor: Én pedig egészen naivul azt hittem, hogy a cikk a Humbert-folyóról szól, mely a yorki grófságban folyik keresztül és az Északi tengerbe ömlik.

A jövődöbéli miniszter: Én persze azt hittem, hogy az az ujság II. Humbertől emlékezik meg, aki 1352-ben alexandriai patriarchoa volt.

Egy prefektus: Én az illető Humbert-t annak az öreg oethalásznak hittem, aki Chatouban lakik.

Egy választó: Én pedig egy a kerületemben lakó zsibársnak.

Egy törvényszéki elnök: Meg voltam győződve, hogy I. Humbertől, Olaszország királyáról van szó.

A volt miniszter: És mindannyian csalódtunk! Voltak más Humbertek is. Hihetetlen!

A képviselő: Humbertek, akiknél előkelő urak ebédelték!

A jövődöbéli miniszter: Mese. Valóságos zápor esője hull a cáfolatoknak. A Temps mai számában előkelő személyiségeknek egész légiója nyilatkozik. Mind azt mondja, hogy sohasem érintkezett ezekkel az obskurus Humbertekkel. Ott van például *Contuciusnak* és *Royer-Collardnak* egy-egy levele.

A szenátor: Nyilatkozik *Brahma* és *Ádám* is.

A városatyja: Nem is szólva az *Etoile*-negyed végrehajtójának levéléről, aki sohasem látta Humberteket.

A jövődöbéli miniszter: Önök elfelejtkeznek arról a levélről, amelynek a legnagyobb bizonyító ereje van. Hallgassanak csak ide. (Olvas) Humbertekkel sohasem vadásztam, ráuk sohasem ebédeltam, egyáltalában nem ismertem őket. A levél *Fresnesből* jön.

A képviselő: És ki írta?

A jövődöbéli miniszter: *Romain Daurignac*.

— **Játékonycélú hangverseny.** Nagyszabású és művészi élvezetet nyújtó hangverseny lesz január 3-án a fővárosi Vigadó termében. A kereskedelmi alkalmozottak szakszervelete rendezi a hangversenyt abból a célból, hogy állás nélkül levő tagjai számára segélyalapot teremtsen, megmentendő őket a nyomorúságtól és elűzléstől. Nemes, emberbaráti célt szolgál, aki emiatt erre a hangversenyre, és a mellett olyan előkelő színvonalú művészi élvezetben lesz része, amelyet kevés más hangversenyen talál meg. A fővárosi legelőkelőbb művésznőt és művészt igérték meg támogatásukat a száztáru rendező-bizottságnak, amely tegnap tartotta első ülését, köszönetet mondván a főváros tanácsának, hogy a játékony célra való tekintettel díjtalanul engedte át a Vigadó összes termét. A bizottság, melynek élén *Steiner Kálmán*, *Feder Ferenc*, a *Ferenc József* kereskedelmi körház gondnokja és *Scherer Ignác* az államvasutak fogyasztási szövetkezetének főpénztárosa áll, a szakszervelet Király-utca 12. szám alatti levő helyiségében készséggel ad felvilágosítást annak, aki hozzá fordul.

— **Fővárosi Orfeum.** Az új decemberi műsort tegnap mutatták be óriási siker mellett. Az új attrakciók között *Mlle Barkis*, egy csodás természetű leány plastikus pózai, *Montrell* amerikai zsonglőr kacagató mutatványai, *Mr Jacob* remekül idomított kutyaival érdemelnek különös figyelmet. *Baumann* és *Mariot* rendkívül mulatózó magánjeleneit, a *Tarka Szinpad* A jó jelszavak című nagysikerű népszínmű-paródiját, valamint *Suppé Kunyó* lovasság című remek operettjét egészítik ki a magas nívón álló műsort. Szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy *Waldmann* érája alatt mindenkori oly decess a műsor, hogy a családok, fiatal leányokkal minden aggodalom nélkül látogathatják a variété-színházat.

— **XXII-ik államsorsjáték.** Folyó évi december hó 17-én tartják meg a közös katonai játékony-célokra rendezett XXII-ik államsorsjáték húzását. Ezen sorsjáték tartalmaz 19.382 készpénznyereményt

512.880 korona összegben. A főnyeremény 200.000 korona. Tudvalevő dolog, hogy ezen sorsjáték tisztja jövegelme kizárólagosan jótékony célokra, tisztán emberbaráti intézmények támogatására fordítatik és ezért a közönség részéről a legnagyobb pártolást érdemli meg. A játékonyból mellett 4 koronáért, ennyi egy sorsjegy ára, még 200.000 korona elnyerésére is van kilátás. Sorsjegyek kaphatók dohányfőzsdékben, bank- és váltóüzletekben.

(x) Használt-e már Stomatint?

A jövődöbéli Magyarország.

Budapest, december 1.

A középiskolának tagadhatatlanul vezető szerepe van ma Magyarország szellemi irányításában. A jövődöbéli középiskola a jövő Magyarország. Ezért érdemel különös figyelmet az a statisztika, melyet a fővárosi statisztikai hivatal bocsátott ki a fővárosi középiskolák utolsó tíz évről. Mert a középiskolát ott nevelkedik a gimnáziumokban és reáliskolákban. Azt a képet, melyet ezek tüntetnek fel róla, az élet árnyalataiban, egy-egy színében meg fogja ugyan változtatni, de lényegében ugyanaz marad. Különösen akkor nyer ez a kép élelenségben, ha azzal a másikkal hasonlítjuk össze, melyet a vidék középiskoláinak tükré mu'at. Az első, ami ez összehasonlítás mellett meglep bennünket, az a körülmény, hogy a vidék, még az akadályozó körülményeket is tekintetbe véve, aránytalanul kevesebb tanuló küld a középiskolába, mint a főváros. A jelzett statisztikai tanulmány szerint ugyanis a főváros tizenháromezer középiskolájában 10.300 tanuló volt, ami — ha egy millióra becsüljük a főváros és környékének lakosságát — azt jelenti, hogy minden száz lakosra esik egy-egy középiskolai diák, míg a vidéken csak minden háromszázadik lakosra jut egy-egy reáliskola vagy gimnáziumi tanuló. Még jobban kitűnik ez az aránytalanság, ha ezt az adatot úgy formulázunk, hogy az ország összes gimnáziumi tanulóinak betedrésze és valamennyi reáliskolai diáknak harmadrésze a főváros iskoláiban folytatja tanulmányait. Hogy a tanulók száma milyen rohamosan emelkedik, azt a multba való visszatekintés tünteti fel legvilágosabban. Husz évvel ezelőtt ugyanis még csak négyezer, tíz évvel ezelőtt már hetedelezer tanuló járt a főváros középiskoláiba, míg ma már tízezeret is meghaladja a számuk. Ezt nem csak a főváros lakosságának gyors szaporodását bizonyítja, hanem az is mutatja, hogy évről-évre mennyire erősödik a lakosságban a középiskolai. De a statisztika a középiskolai egy régi hibájának az alhatatlanságnak is hirdetője, minthogy az első osztályba beírt száz tanuló a nyolcadik osztályig 39-re olvad átlagosan le. Amilyen lehangoló ez a tény, annyira örömdetes a statisztikának az a kimutatása, hogy a főváros középiskolája ugyyszólván teljesen magyar. Ebben a tekintetben messzi múgötte marad a vidék, mint-hogy míg Budapestben a diákok 96-8 százaléka magyar anyanyelvű, addig az ország összes középiskoláinak tanulóiúsága csak 75.6 százalékos arányban magyar. Hogy a fővárosnak ez a magyarsága nem véletlen, azt az évről-évre való fokozatos fejlődés bizonyítja, amivel szemben igazán lehangoló az a stagnálás, melyet a vidék magyarosodása tüntet fel. Tíz év alatt a magyarság 72 százalékos arányszáma csak nagy nehezen javult 75 százalékra. Mindezekből az adatokból kétségtelenül kitűnik, hogy azok, akik a főváros magyartalanúságát hangoztatják, igazságtalanok, amit különben már az is meggyőzően bizonyít, hogy a vidéken hatszor annyi német, harminckétszer annyi tót, tizenötször annyi oláh és kétszerannyi horvát-szerb diák van, mint Budapestben.

A tanuló vallási viszonyai is eltérők a fővárosban a vidéki állapottal szemben. Külön szólnunk itt a gimnáziumi és a reáliskolai tanulókról. Budapestben a gimnáziumi tanulóknak 42.7 százaléka katolikus, 7.6 százaléka evangélikus, 9.4 százaléka református, 38.5 százaléka zsidó és 1.8 százaléka más vallású.

A vidéken a gimnáziumi tanulóknak 49.2 százaléka katolikus, 10 százaléka evangélikus, 16.1 százaléka református, 5 százaléka görög-keleti és 18.6 százaléka zsidó. A katolikusok arányszáma tulajdonképpen majdnem megegyező a fővárosban és a vidéken, a vidéki többség a görög-katolikusokra esik. A zsidó diákoknak a fővárosban több mint kétszeres arányszáma nem a római katolikusoknak, hanem a többi felekezeteknek rovására emelkedett ily magasra. Egyéb-ként mégis észlelhető a fővárosi gimnáziumokban a katolikus tanuló arányszámának évről-évre való esése, az utolsó évet kivéve és ugyanezen időben a zsidó tanuló számának folytonos emelkedése, mely az utolsó tíz év alatt emelkedett 31.5 százalékról 33.5 százalékra.

A reáliskolákban ismét más a jelleg. Budapestben a reáliskolai tanulóknak 41.1 százaléka katolikus, 5.2 százaléka evangélikus, 3.9 százaléka református, 49.1

százaléka zsidó és 0-7 százaléka más vallású. A vidéken a realiskolai tanulók 40-4 százaléka katolikus, 11 százaléka evangélikus, 5-6 százaléka református és 33-9 százaléka zsidó. A fővárosi realiskolai tanulók tehát már többsége zsidó, a vidéki realiskoláknak azonban csak annyi zsidó tanuló van, mint amennyi a fővárosi gimnáziumokban. A katolikus tanulóknál alig mutat különbséget a vidéki és a fővárosi arányszám. Az evangélikus tanulóknak kétszeresé nagyobb az arányszámuk a vidéken, mint a fővárosban.

Nagyon érdekes a statisztikának az a része, mely a pályaválasztásra vonatkozik. Azt a régi panaszt teszi ismét aktuálissá, hogy az urhatnáság még mindig rendkívül dominál a közeposztályban. Budapest összes gimnáziumi tanulóinak harmincegy százaléka ugyanis jogi pályára lép. Hogy milyen óriási szám ez, az különösen a más pályákra lépők arányszámával való összehasonlításból tűnik ki. Orvos mindössze 9-1 százaléka lett ugyanis (harmincegy átlagban 16-9 százalék, amely szám évről-évre csökkent, úgy hogy egyes vidékeken valóságos orvos-hiány mutatkozik); teológus lett 3-1 százalék (átlagban 2-7 százalék); bölcsész lett 13-7 százalék (harmincegy átlagban 7-5 százalék, ez a szám hét év óta emelkedett kétszeresére); mérnök lett 7-1 százalék, gazdaság 7-8 százalék; hivatalnok lett és egyéb pályára ment 20-9 százalék. A reáliskolában végzett tanulóknak csak 32-8 százaléka ment művegyetemre és 28-7 százaléka az egyetemre, kivált jogásznak és bölcsésznek. A vidéken ezzel szemben kivált a jogi pályákra lépők száma kevesebb. Amennyivel kevesebben mennek a fővárosban papi pályára, éppen annyival szaporodik a jogi egyetemre törekvők száma. Orvosnak még a mai alászállott arányszám mellett is aránylag több fővárosi, mint vidéki ifjú megy. A művegyetemre is aránylag több ifjú törekszik a fővárosból, mint a vidékről.

SZÍNHÁZ, ZENE

Csongor és Tünde. A Nemzeti Színház ma *Vörösmarty* emléket ünnepelte, aki december elsején született százharom évvel ezelőtt. Nőtt, izmosodott, gazdagabb és finomabb lett a magyar nyelv *Vörösmarty* óta... és a *Vörösmarty* nyelvében mégis annyi a szín, az erő, a lágyaság, a dikció fénye, hogy fölmulhatatlannak látszik. A magyar nyelv annyi kinészt halmozta össze, annyi szépséget és nagyságot gyűjtött halomba drámáiban, epikai költeményeiben, hogy ezt a királyi pompát senki sem szárnyalhatja túl. Születése évfordulóján egy-egy színművét kegyeletből adják elő. A mai nemzedék érdekében kíváncsún tartanám, ha többször és többet mutatnának be *Vörösmarty* drámáiból. Ezekben a darabokban a nyelv studiumra méltó. S van még valami bennük, amiben a lapossá váló jelenkort mennél gyakrabban részesíteném: a magas inspiráció szüles levegője, a szív mélyéből fakadt és a nagy elme retorikán átszűrött lélekzet igazsága, hatalmas nemzeti érzéssel kapcsolatban. Az öngyilkossággal végződő sikkasztások, a börtönben végződő szédlesek, az idegbajban naturalizmus és a mindent kiosztoló trágárságok idejében úgy üdítik föl a lelket ezek a fenséges hangulatok, ezek a ragyogó szavak, ezek a szárnyaló eszmék, mint a tiszta légrétegben a dögletes levegőt. — Nemcsak a kegyelet gyönyörködött ma este a *Csongor és Tünde* előadásán. Bámulva évezttük a költőt, aki ezt a végtelenül bájos mesedrámat írta. Ismétlem, amit egyszer már megírtam: a *Szentivánéji álom* tündérjátékán kívül nincs hozzá hasonló. Egyes részeiben csakugyan mintha pendanta lenne a *Szentivánéji álom*nak. De utánzás nincs benne semmi. Magyar meséből virult ki ez a darab, mint a tündérek fája — tele arany-gyümölcseivel — a csodaszép utolsó felvonásban. Magyar érzés sugallta minden sorát. Magyar humor enyeleg velünk *Böske*, *Balga* és a pajkos ördögfiúk párbeszédeiben. Magyar lélek és véralkat lobog a muzsika gyanánt cselegő trocheusok melódiáiban. — A mai szereposztás tulnyomóan a Nemzeti Színház ifjabb nemzedékét képviselte. *D. Ligeti* Juliska kedvesen játszotta Bösket és nagy gaudium kísérté *Rózsahegy* minden szavát, aki Balga szerepében jeleskedett. *Jászai* Mari Mirigyé ma is hatalmas oszlopa volt az előadásnak. A közönség nem győzte csodálni, hogy a nagy művész, aki egyéb szerepeiben a fenség maga, mennyi passzióval és milyen tökéletes sikerrel azonosítja magát az irigy, kárörvendő boszorkány groteszk alakjával. Akinek a hangja zene, itt károg, mint a holló; akinek minden mozdulata klasszikus szépség, itt rút, gonosz és ellenszenves. Az alakító erőnek, a művészi komolyságnak mekkora kvantumra kell ahhoz, hogy egy széparcú, fenséges érzések tolmácsolására hivatott színésznek így át tudjon alakulni!... *Ujházi* remek kalmárja és *Gál* mélységesen tüprögő bölcsé szintén dísz adott

a mai estének. A táncoló tündérek csoportja szép volt *Török* Irma poétikus Tündéje körül. (d. e.)

Hangverseny. A Royal-szállóban tegnap egy fiatal zongoraművész *Steiner* Irén nagy sikerrel mutatkozott be a publikumnak önálló hangverseny keretében. A művész, aki csak az imént került ki a zenekonzervatóriumból, mindjárt az első föllépésével erős tehetség jelét adta. Sok technikai készséggel, bensőséges felfogással és művészi érzéssel árnállyal bilyentüveréssel játszotta el Liszt, Chopin, Schumann, Bach válogatott hangversenydarabjait. A publikum meleg tetszéssel kísérte a művésznő játékát és Liszt *Tarantellája* után virágosokrot is kapott. A sok tapsot, melyben része volt, *Merkler* egy gyönyörű szerénád-jával hálálta a művésznő.

Hírek a Nemzeti Színházról. Holnap, szerdán, a *Constantin* abbé 10-ik előadása ér meg a *Nemzeti Színházban*. A címszerepet ezúttal is *Ujházi* a szerep kreálójá fogja játszani, aki mellett *D. Ligeti* Juliska, Cs. *Alszegey* Irma, *Lendvayné*, *Viváriné*, *Mihályfi*, *Horváth* jutnak nagyobb szerepekhez. — Csütörtökön *Octave Mirbeau* 3 felvonásos drámája, az *Üzlet-üzlet* van a műsoron, a főszerepben *Gál* Gyulával, aki ezen alakításával oly jelentős színpadi sikert aratott. A többi szerep *P. Márkus* E., *Helvey* L., *Náday* Ferenc, *Horváth*, *Rózsahegy*, *Gabányi* és *Molnár* László kezében van. — Pénteken *Kemény* és *Malonyay* nagyhatalú színműve, *A föld huszadszor kerül színpadra* a Nemzeti Színházban, azokkal a szereplőkkel, akik ezt a darabot nagy sikerhez juttatták. Így a pénteki előadásban is *Jászai* Mari, *P. Márkus* Emilia, *D. Ligeti* Juliska, *Lendvayné*, *Szacsay*, *Császár*, *Gál*, *Gyenes*, *Gabányi* és *Rózsahegy* játszanak. A földdel egy este kerül előadásra *Rostand* verses vígjátéka, a *Regényesek* is, mely a múlt szezon végén oly nagy sikert aratott. A darab 5 szerepét most is *D. Ligeti* Juliska, *Dezso* József, *Gál*, *Gabányi* és *Pethes* fogják játszani.

Vakok hangversenye. A Royal-szálló dísztermében ma fényes sikerű koncertet adtak a vakok. A nagyszámú közönség nem a vakok iránt való jóleséssel, hanem őszinte művészi élvezettel hallgatta végig az előkelő színvonalú hangversenyt. A világtalan muzsikusok szubtilis zenei érzéket, biztos tudást és finom, érzékeny kedélyt mutattak végig a műsor minden számában. Különösen kitűnt *Braun* Ruben, aki már a vakok régebbi hangversenyein is föltűnt sokoldalúságával és intelligenciájával. Ezúttal egyszerre mint gordonkaművész, első-hegedűs és szavaló aratott zajos tapsokat. Kitűnő technikával és meleg érzéssel játszotta el gordonkán *Volkmann* *Choat du Troubadourját*, *Kun* László *Rodostóját*. Ugyancsak gordonkán *Dankó*-nótákat is előadott. Majd *Farkas* Imre és *Lányi* Imre egy melodramát szavaltak el *Ekess* János avatott zongorakísérelében. A zenekarban, mely precízül, összhangban adott elő kiváló műsordarabokat, mint első-hegedűs szerepelt *Braun* Ruben, akit a közönség meleg elismeréssel jutalmazott buzgólkodásáért. Sok tapsban volt része *Rosenfeld* Ignác, *Rusz* Ferencnek és *Hauer* Jakabnak is. A karnagy teendőket *Kun* László látta el a töle megszokott lendülettel.

A Vígasszínház bemutatója. A *Vígasszínház* újdonsága, amelynek csütörtökön, e hó 3-án lesz a bemutatója, négy főszerepben hatós alakításokra és alkalmat *Hegedűs* Gyulának, *Góth* Sándornak, *Varsányi* Irénnek és *Gazzi* Mariskának, akik ezeket a szerepeket játszzák. A teljes szereposztás a következő:

Roger de Gardennes báró — *Góth*, Biennaimé — *Hegedűs*, Jaqueline — *Varsányi* Irén, Helene — *Gazzi* Mariska, Kosalie — *Fábián* Kornélia, Victoire — *Kocsisovszky* Ilona, Baptiste — *Bárdi*, Panchet — *Halász*.

Az újdonsághoz új díszletek készültek. — Holnap, szerdán, *Gavault* és *Berr* új színműve, a *Flirt* nagyszám kerül színpadra.

Oszkár svéd király és az Uránia. II. Oszkár svéd király, aki hazájának első írója és tudosa is, a sajtó révén tudomást szerzett arról, hogy a budapesti tudományos színházban, az Urániában nap-nap után nagy sikerrel kerül színpadra az *Éjjeli nap országá* című darab, mely Norvégia természeti csodáiról szól. A svéd királyi kabinetfőnöke most levelet írt dr. *Molnár* Viktor közoktatásiügyi miniszteri tanácsoshoz, az Uránia elnökéhez, melyben tudósítja, hogy *Oszkár* király nagy érdeklődéssel értesült a darab előadásáról és annak tartós sikeréről.

Az Ezüst-papucs. A Népszínház *Leslie* Stuart híres nagy operettjére az *Ezüst-papucs* (*The Silver Slipper*) készül, amelynek szövegét *Owen Hall* írta. Miután a darab rendkívül nagy személyzetet foglalkoztat a Népszínház igazgatósága külön az operett-hez megszaporítja személyzetét a táncosnók, énekesnők, statiszták felvételével a Népszínházhoz. Jelentkezni lehet naponként 6-7 óra között a színház íródáiban.

Filharmonia. Szerdán, december 2-án lesz a IV. filharmoniai hangverseny *Kerner* István vezetésével *Dohnányi* Ernő zongoraművész és a *Zenekezelők* és *Budai Dalárda* közreműködésével. A koncertzene:

Weber: *Oberon* nyitány; Brahms: II. zongora-verseny; Glück-Mott-Ballet szítt; Berlioz: *Grande Symphonie funebre et triomphale*.

Bonaparte. Ez idő szerint két újdonság bemutatásával foglalkozik a Népszínház személyzete. A legközelebbi bemutató *Béldi* Izor drámája, a *Bona-parte* lesz, melynek a jövő héten lesz a premiéreje. A darab felett érdekesen tárgyalja Napoleon életét. A főszerepek *P. Lukács* Juliskáé, ki Napoleon két feleségét játszza, és *Szirmai* Imréé, aki a címszerepet személyesíti. E premiéren fog bemutatkozni *Szentó* Ilona, a Népszínház új tagja is. Ugyancsak megkezdtek az *Ezüst-papucs* színpadi próbái is.

Növendékek előadása. A Színművészeti Akadémia növendékei december 6-án, vasárnap este tarták a hatodik vizsgálati előadásukat a Várszínházban, *Ujházi* Ede tanár vezetésével. Ez alkalommal színpadra került Csiky Gergely *Proletárok* című színműve.

A Nemzetközi Színház dolga. A *Nemzetközi Színház* ügyében ma a következő sorokat kaptuk:

A *Nemzetközi Színház* ügye ebben a pillanatban már el lesz döntve és mi, alaptők, el vagyunk rá készülve hogy első csatánkat elvesztettük. Nem is számoltunk soha könnyű győzelemre, mert tudtuk, hogy az üzleti feltételeknek hazafias szemforgatásai olyan akadályokat fognak elénk gördíteni, melyek haladásunkban egyelőre meg fognak állítani.

De nem akarjuk a küzdelem terét mint erkölcsileg legyőzött elhagyni, még pedig annál kevésbé, mivel erre a térre vissza fogunk térni. Hogy ezt tiszteleggel tehesük az Országos Színész-Egyesület kirobanását kell visszavernünk, nem kutatva azt, hogy kik nyerték meg az egyesületet erre a galoppra az egyesült nemzeti-hazai díjért.

A Színészegyesület nem vett tudomást multikori nyilatkozatunkról, melyben kijelentettük, hogy a németnyelvű előadásokra csak oly mértékben reflektálunk, mint a magyarul játszó színházak. Nem vett tudomást arról a kijelentésünkről sem, hogy a német előadások tekintetében alvételük magunkat minden megszorításnak, melyet a fővárosi tanács jónak lát. Ennek dacára az Egyesület ma megismétli azt az együgyű rágalmat, hogy német színházat akarunk létesíteni, német színészetet akarunk a magyar fővárosba csempészni és állandósítani. Tehát egyszerűen, úgy, hogy meg az Országos Színészegyesület is megérse, azt válaszoljunk erre, hogy nem igaz!

Epp olyan egyszerűen közütdomásra adjuk azt is, hogy ostoba ráfogás minden olyan állítás, hogy a *Nemzetközi Színház* alapítását idegen erők, német befolyások stb. mozgatják. A *Nemzetközi Színház* tisztán magyar vállalkozás, becsületes magyar tőkével, melyben egyetlen német garas sincs; az alaptők kivétel nélkül magyar emberek, köztük egy szál német se volt soha, nem is lesz soha, a vezetésre és ügyvitelre is a hazaiulban teljesen járatan magyar emberek voltak hivatva.

A polemika eddig is kerültük, most se akarunk hazafias kúnsösen sőt a üzleti feltételekkel tereferálni. Csak egyet akarunk még mondani, mielőtt — a *Nemzetközi Színház* egyik ellenfelének kifejezésével élve — „lefekszünk”.

A *Nemzetközi Színház* létesülési útjának következő állomásán ott lesz azzal az ünnepélyes és kötelező nyilatkozatával, hogy műsorából teljesen kizárja a német nyelvű előadásokat és ez a hazafiatlan vállalat fel fogja szőlítani a hazafias magyar nyelvű színházakat, hogy példáját kövessék!

Ezek után csak annyit mondunk a *Nemzetközi Színház* megválasztásának, hogy az első lépés balsikere után igenis „lefekszünk”. De azért a *Nemzetközi Színház* — vagy talán *Vendég-színház*nak fogjuk nevezni — nem hal meg, csak alszik.

A *Nemzetközi Színház* alapító bizottsága.

Magyar Színház. A Magyar Színház már készült *Verő* Györgynek a *Doktoriskasszonyok* című 3 felvonásos magyar tárgyú operettjére, amely a színház legközelebbi újdonsága lesz. *Verő* György darabjával párhuzamosan folynak a próbák *Merey* Adolf verses ifjúsági darabjából, a *Toldiból*, amely a legközelebbi ifjúsági ujdonság lesz. A *Toldi* bemutatóját a jövő hét csütörtökére tervezi az igazgatóság. A *kis kofa* a hét minden estéjén színpadon kerül.

Jótekönyvelő előadás. A Kisdudorók Országos Egyesülete a kebelében létesítendő Óvónók Otthona alapja javára az Uránia-Színházban december 5-ikén délután 3 órakor hangversenyt egybekötött jótekönyvelő előadást rendez. Színpadra kerül *Az éjjeli nap országá* című érdekes látványosság. A felvonásokban *Hegyi* Aranka, a Népszínház művésznője, *Dankó*-nótákat fog énekelni, dr. *Eöri Szabó* Imre pedig saját átiratát hangversenyszámokat fog előadni cimbalmon.

Elhalasztott hangverseny. *Antes* György, az Operabaz hősnőjének, tekintettel arra, hogy a hét folyamán *Tosca* háromszor kerül színpadra, s ő ez előadásokban mindannyiszor közreműködik, — december 4-ére hirdetett daletstétét későbbi időre kénytelen elhalasztani. A daletsté napja annak idején közzé fog tétetni.

Vecsey Ferenc hangversenye. A kis *Vecsey* Ferenc hegedűművész hangversenye pénteken, december 4-én lesz a Vigadó nagytermében. Óriási érdeklődés mutatkozik a koncert iránt s az első helyek már mind elkelték. A december 4-én tartandó hangversenyre jegyek kizárólag a *Harmonia*-ban kaphatók.

Hangverseny. A nagykanizsai nőegylet vasárnap este jótekönyvelő hangversenyt rendezett. A változatos műsor egyik érdekessége *Blumenschein* Hedvig urnó föllépése volt, akit a hangversenyre összegyűlt nagy és előkelő közönség elárasztott tapsaival. A hangverseny után tánc volt.

MŰVÉSZET

□ **A Képzőművészeti Társulat választmányi ülése.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányára legutóbb Liptay Kornél korelnök elnöke alatt tartott ülésen az elnök a napirend előtt meglepő szavakkal emlékezett meg arról a veszteségről, mely a magyar művészetet *Fadruss* János halálával érte s javaslatára a választmány egyhangúlag kimondta, hogy *Fadruss* emlékét a jegyzőkönyvben is megörökíti és az összevagyhoz részvétartatot intéz. Ugyancsak napirend előtt *Benkő* Kálmán igazgató javaslatára elhatározták, hogy *Frankó* Vilmos püspököt a Rómában tett nagylelkű *művészi alapítvány*ért a legmelegebben üdvözlék. Szintén *Benkő* Kálmán javaslatára a választmány *Karlovsky* Bertalanak, a festészeti szakbizottság előadójának az őt a sajtó organumai részéről ért méltatlan támadásokkal szemben, egyhangú lelkesedéssel ösztöne elismerést és feltétlen bizalmat szavazott. A napirendből közülük a következőket: A választmány *Wlassics* Gyula távozó miniszterrel levélben vesz búcsút, *Berezovics* Albert új miniszternek a társulati alelnökségről való lemondását pedig sajnálattal vették tudomásul. A báró *Rudis* József-féle 6.351 korona 60 filléres ösztöndíjat, amely két évre szól, *Kernstok* Károly festőművésznek ítélte oda a bizottság. A *Forster* Gyula miniszteri tanácsos által alapított *Vasary*-díjat az alkalommal nem adták ki. A *Ráth* György-féle 600 korona díjat *Mihály* Dániel nyerte el a *Zagya* medre című olajfestményével és végül az *Esterházy*-féle 600 koronás díjat *Olgay* Viktor festőművésznek adták ki a „Patak mentén” című vízfestményére.

□ **Képvásárlások a Műcsarnokban.** A téli kiállítás iránt mindinkább fokozódik az érdeklődés s különösen élénken folyik a művásárlás. Legutóbb az alábbi művészekről vásároltak: *Poll* Hugó-tól három, *Tolnay* Ákóstól két, *Háry* Gyulától öt, *Grünwald* Bélától két, *Spányi* Bélától egy, *Bér* Benőtől egy, *Tornyay* Gyulától egy, *Fényes* Adolfotól, *Szenes* Fülöpötől, *Neogrady* Antaltól és *Innocent* Ferencotól egy-egy művet.

□ **A gellérthegyi műteremház.** A Gellérthegy déli lejtőjén teljesen készen áll már az a modern stílusú műteremház, melyet a Képzőművészeti Társulat nagy költséggel építtetett a magyar festő s szobrászművészek számára. Tizennyolc tágas, világos műterem van a házban s mindenik mellett csinos, kényelmes lakosztály s a legdrágább helyiségért alig 800 korona évi bért fizet a művész. A műtermekből gyönyörű kilátás nyílik a gellérthegy nyaralókra, a Kelenföld s a távoli Csepel-sziget felé. A művészek szinte versenyeztek a műtermekért s ma már mindenikben szorgalmas munka folyik. Többek között ott van a műterme: *Madarász* Viktornak, *Tölgyessy* Arturnak, *Dudits* Andornak, *Kinnach* Lászlónak és *Grünwald* Bélának.

□ **Magyar művész a Kaukázusban.** *Katona* Nándor, a kiváló festőművész, aki, mint a nagy álami díj nyertese egyévi külföldi tanulmányutra ment, közelebb tért vissza a Kaukázusból, ahol a tanulmányokat tett és vázlatokat készített. A művész az összegyűjtött érdekes anyagot lithon fog a fődolgozni.

□ **A debreczeni képképző társulat.** A Képzőművészeti Társulat szombaton indította utnak a debreczeni képképző társulatot. A kiállítások között a magyar művészek színe-java szerepel 138 festményrel és 18 szoborral. A kiállítást *Fosznay* István festőművész, az ottani műpártoló-egyesület igazgatója rendezte az ipartestület új helyiségeiben. A leklüdtött festmények közül a debreczeni festők is állítanak ki képeket, amelyekkel együttesen körülbelül 500 kép lesz a kiállításban. Az ünnepélyes megnyitás december 4-ikén, pénteken lesz, amelyre a fővárosban élő művészek közül igen sokan leutaznak.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ **Fülvilág-ülés.** Az *Israelita Magyar Irodalmi Társaság* ma délután felolvasó-ülést tartott a hitközség dísztermében. Az első felolvasó dr. *Venecianer* Lajos úpesti rabbi volt, aki érdekes dolgozatban megcélolta *Deltes* Frigyesnek azt az állítását, hogy Mózes Hamurabitol vette volna át törvényeit. Bebizonyítja, hogy Mózes nem is ismerhette Hamurabitol, és hogy a sinai hegyi kinyilatkoztatás és Hamurabi törvényhozása között semmi összefüggés nincsen. Végül pedig, hogy Mózes törvényei erkölcsi tartalom tekintetében messze följötte állanak Hamurabi törvényeinek. A nagy tetszéssel fogadtatott előadás után *Gábor* Andor mutatta be egy sikerült műtörténeti és egy szép eredeti versét *Temetőben* címmel. Mindkét verset szíves tapsal honorálta a hallgatóság. *Patai* József Nadásra dalaliból olvasott néhány ügyes fordításban. Végül *Balla* Ignác olvasott fel néhány bangulatos költeményt versekgyűjteményéből. A közönség a felolvasásokat zöjösen megéljezte.

□ **Marcsa gondolatai.** *Lux* Terka, akinek nevét a közönség jól ismeri a napilapok tárcarovatából, most *Marcsa gondolatai* címmel könyvbe gyűjtötte össze egy tárcasorozatát. A kiváló íróknak ez az első könyve. Erőteljes, de nem bántó realizmussal rajzolja meg benne egy érdekes leány gondolatvilágát. A könyv minden sorában meleg szív lüktet, az érzés azonban nem homályosítja el a *Lux* Terka világos látását, az életéről való markáns föl fogását. A *Marcsa gondolatai*, amely nyilván csak szaporítani fogja a kitűnő író hűveit, a Légrády-estvérek kiadásában jelent meg; ára két korona negyven fillér.

□ **Konstantinápoly és magyar emlékek.** E címmel dr. *Szűcs* János, a kolozsvári egyetem tanára igen érdekes könyvet írt. Szűcs nagybanulatosa, kiváló megfigyelő képességgel és a komoly tudós alapos értesüléssel ismerteti a török birodalom fővárosát. Kötőnő kalauzt ad, amely a bűdekerek száraz egyhanguságát kikerülve, a szerző szellemes csevegésében mutat meg mindent: az összes látnivalókat, embereket szokásokat és erkölcsöket egyaránt. A könyv, mely 40 illusztrációt tartalmaz, *Singer* és *Wolfner* bizományában jelent meg és 2 koronáért kapható.

□ **Könyves naptár.** Az *Aurecht* és *Goldschmied* könyveskereskedő cég újból közrebocsátotta a rendes évi kalendáriumát, mely *Könyves naptár* az 1904. esztendőre cím alatt került ki a sajtó alól. Ezzel a naptárral, mely a magyar irodalomnak minden valameire való termékét ismerteti és amelyet minden érdeklődő ingyen kap, az említett cég valóban megbecsülhetetlen szolgálatot tesz a magyar irodalom kedvelőinek. Megtalálható ebben a vasos kötetben minden, ami szép és érdekes kelt az utóbbi években kikerült a sajtó alól és nem tudjuk eléggé méltányolni azt az áldozatkészséget, amelylyel az *Aurecht* és *Goldschmied* cég ezt a naptárt a közönségnek teljesen ingyen adja. A kötet egyébiránt szépen van illusztrálva és az érdeklődők még mindig kapnak belőle példányokat.

□ **A pap hárfája.** Ilyen címmel *Kiss* Arnold verskötetet ad ki, mely részben *Rosenfeld*-fordításokat, részben eredeti verseket tartalmaz. A könyv ára 3 korona és e hó közepén kerül nyilvánosságra. A jeles poéta ezután is kört előfizetőit, hogy a gyűjtő-íveket az előfizetési pénzeket december ötödikéig küldjék be lakására (II. Lánoud-utca 2.).

□ **Nagy képes naptár.** Most jelent meg az Athenaeum nagy képes naptárának negyvenötödik évfolyama. A naptár könnyen áttekinthető berendezéssel adja nagy anyagát: az elmúlt esztendő minden nevezetes eseményét, különböző tárgykörökből vett ismeret-ökiket, a tiszti címért és azonosulni változatos szépirodalmi mellékleteit. A naptár, melynek szövegébe szép illusztrációk illeszkednek, két koronáért kapható.

□ **Lelkek.** Ilyen címmel regényt jelent meg eszterházi kiállításban. Szerzője *Drégely* Gábor, írással látszik, hogy fiatal ember akitől már maga az is, hogy hosszabb lélekzetű nőstörít gondolt ki és írt meg, dicsérnivaló ambíció bizonyítható. A regényben a szerző tetszetős és az érdeklődést mindvégig ébren tartó történetet ad elő élénken, hársított színekkel és mozgalmas stílusban. Nem idegenkedik a belejezett írások kipróbált eszközeitől sem, de azért sokat vegyít regényébe a magából is. Különösen szereti a tömeges jelenetek leírását és erre türege toll áll szolgálatában. Talán ezért is helyezte át a regény egy részének színterét Amerikába a hatásos tabló legpompásabb fészékébe. A regény jóra való, intum olvasmány; ára 3 korona.

EGYESÜLETEK

(A Magyarországi Képzőművészeti Társulat) központi választmányára nov. 29-én dr. *Münich* Aurél elnöklésével Igltan gyűlést tartott, amelyen tudomásul vette Darányi volt földművelésügyi miniszter átiratát, amelyben köszönetet mond az egyesületnek támogatásáért, valamint *Talán* földművelésügyi miniszter leírását, amelyben az egyesületnek közreműködését kéri. *Fischer* Miklós ügyvivő alelnök jelentést tesz a poprádi egyesületi múzeum partjának kibővítéséről s bejelenti a Tátra-tarpataki völgyben az óriási vízesés fölött építendő vasszerkezetű hidnak terveit és költségvetését. A hid tavasszal épül fel. Bejelenti a Tarjánok felállítására Szilágyi-emléknek részletes terveit. Az emlék amelynek építését tavasszal kezdik, kálváriaoronyra lesz egybekötve és Szilágyi Dezső reliefképpel díszítve. A bemutatott pénztári jelentés szerint az egyesületnek október végéig 41.753 korona bevétele volt. Az egyesület a folyó évben is épített a Tátrában iontos utakat, amelyek között első helyen áll a tátrafüred-elkei völgy. A szerkesztő-bizottság jelentést tesz az 1904. évkönyvnek gazdag tartalmáról és bemutatja az évkönynek műmellékleteit. A kalauzt számára télen tanfolyam fog szervezni a tavasszal a kalauztok gyakorlati tanfolyamában is fognak résztvenni, melynek színelője a Tátra nyugati része jelöltetett ki. Számos adminisztratív ügynek elintézése után az ülés véget ért.

(Gyorsírók szövetsége.) Az országos diákgyorsíró-szövetség tegnap tartotta *Schor* Ernő és *Téglás* Géza elnöke alatt alakuló gyűlést. A szövetség évenként két rendes gyűlést tart. A tisztikar a következőképpen alakult meg. Elnök: *Téglás* Géza. Titkár: *Bálint* Antal. Pénztáros: *Csöbán* András. Szerkesztő: *Bálint* Antal. Jegyző: *Treer* János és *Zimmer* Ferenc. Választmányi tagok: *Goitein* Sándor, *Miklós* Zoltán, *Réu* Hugó, *Schor* Ernő, *Spitzer* József. Sik Antal, *Szűcs* Károly, *Szűcs* Károly, *Tihanyi* László, *Vidor* Jenő, *Madai* Pál.

(A magyar nők köznevelődési köre.) A nagy érdeklődés, amely az első magyar női klub iránt a fővárosi és a vidéki társaságban mutatkozik, bizonyítja annak, hogy nagy bírányt van bivalva pótolni az az alakulóban levő kör. Együtt vannak itt már is a szellemi munka munkánál minden szakból majdnem kivétel nélkül s az a cél azonkívül, hogy erkölcsi s majdnem anyagi támogatásban részesüljön az erre szorultakat, mindenekelőtt az hogy összehozza az úri nőket mind egy kellemes klubhelyiségben, amelyben rendszeresen kizárólag csak nők fordulhatnak meg, kivételt tesznek ebben az irodalmi és művészeti összejövetelek, amikor férfiak is megjelenhetnek. Mindazok, akik részletes felvilágosítást óhajtanak, forduljanak ezután is öv. *Zemlepi* P. Gyulánához (VII., Nép-színház-utca 18.) aki az alakuló közgyűlésig, amely december 13-án lesz, szívesen áll rendelkezésére az érdeklődőknek, bármely hétköznapon délután 5-6-ig. Tagajánlások és jelentkezések szintén a fenti címre történhetnek.

(Új jótékonyági egyesület.) A VII. kerületi szabadelvű Morzsnagy-párt tegnap este tartott gyűlést lakójának *Ehrlich* G. Gusztáv egy nagybőrszabású jótékonyági egyesület alapítására hívta fel a kerület polgárságát, hangsúlyozván azt, hogy a szegény iskolás gyermekek istápolása körül még számos teendő van. A társadalom kötelessége ugyanis a szegény iskolás gyermekeket élelemmel, ruhával és könyvekkel ellátni. Ezen a téren az Erzsébetváros eddig is nagy akcióit fejtett ki, de szükség van az új egyesületre, hogy a jótékonyág műve rendszeres és maradandó legyen. A jelenlévők nagy tetszéssel fogadták az indítványt és egyhangúlag kimondták az új egyesület létesítését, amely ma már több mint ezer tagot számlál.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Hamis átiratás.** A pestvidéki büntető törvényszékhez szenzációs jellegű érkezt a napokban. *Stamm* Agatha grófnő jeljelentést tett, hogy dunabogdányi, zabegényi és visegrádi ingatlanaira hamisított advasvétel szerződés alapján, a szentendrei telekkönyv megfuzásával, az aszódai takarékpénztárnál 200.000 korona kölcsönt vettek fel az ő tudta és beleegyezése nélkül. A hamisítást — a jelentés szerint — *Kormos* Ödön volt községi jegyző követte el, aki a grófnő ingatlanait *Wallenfeld* Irma nevére íratta át a szentendrei telekkönyvben. Az átirat ingatlanokra azután az aszódai takarékpénztárnál 200.000 korona kölcsönt kértek. A jelentés megfuzése után dr. *Aczel* Nándor pestvidéki törvényszéki vizsgálóbíró távirati uton bekérte a szentendrei telekkönyvi hivataltól a hamisított advasvétel szerződést s ezt valamint a jelentést nyomban áttette a pestvidéki királyi ügyészséghez a nyomozat elrendelése végett.

§§ **A sajtó parázitája.** A múlt év nyarán több lap élis kritika tárgyává tette azokat a botrányos állapotokat, amelyek az *Andrássy*-ut több kávéházában napirenden vannak. Ezeknek a támadásoknak *Czakó* Károly nevű állítólagos hírlapíró hasznát akarta venni s beállított egy *Andrássy*-ut kávéházba. Érésére adván *Reich* Bernát üzletvezetőnek, hogy 200 korona ellenében hajandó a támadásokat leszerelni. *Reich* másnapra rendelte oda *Czakót*, aki a kitűzött időben meg is jelent a kávéházban. Itt bevezették őt egy külön szobába s írásbeli nyilatkozatban becsületeszóra megígérték vele a támadások abban-hagyását, egyúttal lefizették neki 200 koronát. A pénzt azonban már nem volt ideje zsebre vágni, mert két titkos rendőr, akiket *Reich* és veje, *Sachs* Ödön, a kávéház tulajdonosa előre értesítették az ellenük intézett revolver-menétyetről, letűlték és bevitték a főkapitányságra *Czakó* Károly zsarolás miatt a vádlókat padjára került, s a budapesti büntető törvényszék nagy honapi fogházra ítélte. A budapesti illetéktala ma tárgyalta az ügyet *Bucz* Lajos bíró előadásában, és büntetését egy honapi fogházra szálította le.

§§ **A sirrabló leányok.** Pár nappal eze őt az úpesti rendőrség négy fiatal leányt tartóztatott le azért, mert az úpesti temetőben a frissen hantolt sírokat telésták s a holtakról az értéktárgyaikat, ruha, arany és ezüstneműket leszedték. Az elvetemült leányok közül a két fiatalabbat, mivel ellenük még büntető eljárást indítani nem lehet, a rendőrség a szülőknél visszazárta a két idősebbet *Sztracsek* Rózát és *Gubányi* Terézt ellenben bekísérték a pestvidéki törvényszék fogházába. Dr. *Aczel* vizsgálóbíró ma délelőtt hallgatta ki a két letartóztatott leányt, akik a megbánás minden jele nélkül ismerék be bűnüket. Kihallgatás után mindkét leánynyal szemben elrendelte lopás büntetése címén a vizsgálóbíró a vizsgálatot s a vizsgálati fogságot.

§§ **A rákoskereszturi karambol.** Három éve nagy vasuti szerencsétlenség történt *Rákoskeresztur* állomáson. A *Magló* felől érkező gyors tehervonat helytelen váltóállítást következtében csónakgágyra futott, úgy, hogy a vonat összes kocsijai megsérültek. Szerencsére, csupán egy emberült a vonat mozdonyán. *Mészáros* Sándor kocsifejéző, aki a rázkódottak következtében lebukott a mozdonyról és szörnyet halt a kocsikban levő vasuti alkalmazottak kisebb sérüléseket szenvedtek. A megindult vizsgálat konstaltta, hogy a váltót *Mészáros* János váltórő állította hibásan, *Kocsis* Gyula forgalmi hivatalnok helytelen jelzése következtében. A pestvidéki törvényszék *Kocsis* Gyula forgalmi hivatalnokot 50 korona jó és 20

korona mellékletére ítélte, egyben azonban eddig viselt hivatalának elvesztését is kimondta. Mészáros elmentette a bíróság. A kir. tábla helybenhagyta az ítéletet. A Kuria I. tanácsa ma foglalkozott a benyújtott semmisségi panaszszal s azt visszautasította.

§§ **Omnibus névközlés.** Balla Jenő hírlapíró a Budapest munkatárs a múlt év szeptember havában egy nyilatkozatot adott ki, amelyben kijelentette, hogy nem azonos személy azzal a nagykörűsi mándi Balla Jenő egyénnel, akiről a lapok azt írták, hogy mint a Magyar Unió című lap szerkesztője előfizetőinek pénzközlésünöket ígér s ezekre előleget is vesz, de a kölcsönöket sohasem folyósítja. A nyilatkozat folytatán nagykörűsi és mándi Balla Jenő rágalmaszás vétsége címén sajtópört indított a nyilatkozat közzétételéért. Balla Jenő hírlapíró ellen. Ma tárgyalta ezt a sajtópört a budapesti büntető-törvényszék sajtó-írótanácsa Agoraszó bíró elnökelete alatt. A tárgyaláson Balla beismerte az inkriminált nyilatkozat szerzőségét. A védő kérte ezután jogos magánérdek és közérdek okán az inkriminált cikk állításainak valódiságát bizonyítani. A bíróság e kérelemnek helyt adott s a védő által bejelentett tanúk beidézése céljából a tárgyalást elnapolta.

§§ **Az elzárólagított ügétlő.** Goff ausztriai ügétlőtráner azzal vádolták, hogy gróf Keglevich Gyula Eyrer Kata nevű ügétlővát elzárólagosította. A tráner letartóztaták. Ugye hamar tárgyalásra került. A tárgyalás, amelyet tegnap tartottak meg Bécsúj helyen, a tráner rehabilitálásával végződött. Maga az államügyész is elejtette a vádat, mert nem látta a rosszhiszeműséget beigazolni.

Nyiltér.

Nátha ellen az új nátha-aether, a Forman használandó. Orvosok által többszörösen eszményi náthaellenes szernek elismerve. A Forman a Mentholnak chlormethylaetherje. Könnyű náthánál a Forman-gyapot használandó, adagja 40 fillér. Erős náthánál orvosi rendeletre, a Forman-pasztillák egy szagoló-füvegéből való felszívás után. **Hatása meglepő és kezdődő bajnál** ugyszólván elmaradhatatlan. — Kapható minden gyógyszerárban.

Ötven korona jutalom-

ban részesül azon becsületes megtaláló — vagy bárki, — ki nyomára vezet a november hó 13-án Zlatár-Bisztricától Budapestig történt utazásom alkalmával elvesztett erekljét képező következő ékszerre: Zöld borsnyó tokban egy domboru üveg fedellű hálálpán 7 águ korona „D. J.” monogrammal, női arany-óra drága kövekkel kirakott aranylánc.

Értesítést: Bárá H. Zlatár Bisztrica.

SOK PÉNZT

szótunk ki nyereség gyanánt rövid idő alatt azon ügyfeleinknek, a kik néhány hét előtt megjelent hirdeteink folytán általunk a tőzsdén értékpapirokat vásároltak.

Számos körülmény arra mutat, hogy a jelenlegi tartós szállítás mellett egyes részvényeknél még

nagy áremelkedés

fog bekövetkezni.

Ismeretlen ajánlunk tehát szolgáltatásunk

tőzsdeműveletek eszközítésére

a legelőnyösebb feltételek mellett

Molnár és Társa

bank- és bizományi üzlet

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 20. szám.

Az Ungvölgy helyiérdekű vasút részvény-társaság igazgatósága fájdalommal jelent, hogy a társaság érdemes aligazgatója

Kárpáti János III

folyó hó 1-én hosszas szenvedés után elhalálozott.

Az elhunyt hült tetemei folyó hó 2-án délelőtt 11 órakor fognak az Újpest, Gyár-utca 29. szám alatt lévő gyászszobából örök nyugalomra tértetni.

(Az e rovat alatt közlőeknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Páris, december 1. Ma itt egy körülbelül 50 éves Baumann nevű embert elöltök, aki műasztalosnak mondta magát. Baumann eladja, hogy hat héttel ez előtt a Casette uton revolverlővésekkel megölté Léval

abbét, hogy a társadalmon bosszút álljon. Az abbét nem ismerte.

A Humbert ügy dossierje.

Páris, december 1. A Humbert-ügyben kiküldött parlamenti bizottság tegnapi ülésén, a Matin szerint, heves összeütközés volt Marsabona nacionalista és Rouanet szocialista közt. Az előbbi hangsúlyozta, hogy egyes bizottsági tagoknak ellváln a szándéka, hogy a Humbert-ügyet elutasítsák. Rouanet ezt a nyilatkozatot a leg-erélyesebben visszautasította és kijelentette, hogy az egyetlen eddig megállapított valóban súlyos eset egy nacionalistára vonatkozik, aki Humberttől pénzt kért és kapott. Es ez a képviselő oly merész volt, hogy aláírta a hazafias liga választási kiáltványát, amelyben vádolják a Waldeck-Rousseau-minisztériumot, hogy Humberték pénzével fedezte a választási költségeket.

Giolitti programja.

Róma, december 1. A kamara ma megnyitott ülésén Giolitti miniszterelnök kifejtette, hogy a mostani kormány a legnagyobb lelkiismeretességgel fog ragaszkodni az eddigi belpolitikához, alapul véve a lehető legnagyobb szabadságot, amennyire a törvény megengedi. Ugyanahhoz a politikához, amely meghozta a szociális békét és egy ipari, mint a mezőgazdasági munkásoknak jelentékeny előnyöket biztosított és amelyet az ország túlnyomó többsége helyesel. Most meg kell indulnia a szociális gazdasági és pénzügyi reformok korszakának.

A legsürgősebb kérdések közé tartoznak a kereskedelmi szerződések, a közadosság terhének csökkentése, a vasuti kérdés megoldása és a gazdasági viszonyok emelése a déli tartományokban. A kormány Ausztria-Magyarországgal, Németországgal és Svájcjal már megindította a kereskedelmi szerződési tárgyalásokat. A kitűnő intenciók, ugy mond, amelyek az összes feleket vezérik, avval a bizalommal töltönek el bennünket, hogy a dolgokban rejő nehézségeket, amelyekkel ezek a tárgyalások jelenleg az összes országokban járnak, le fogjuk győzni. E tárgyalásoknál arra fogunk törekedni, hogy előmozdítsuk mezőgazdasági termékeink kivitelét és e mellett hajlandók vagyunk, hogy e előtt elérhessük, az iparunkat illető védelmet, amennyire annak létfeltételei megengedik, korlátozni, sőt a petroleumvámot is jelentékenyen leszállítani. A 4 1/2%-os jradék konverziója e napokban indult meg és már csak a kamara hozzájárulására van szükség.

Miután a miniszterelnök hosszabban fejtegette a belügyi reformok szükségét, a részvénytársaságok rendezését, a tőzsdéjétek megszüntetését, a belldi ipar támogatását és fejlesztését, így végezte beszédét: „Olaszország ma a külhatalmakkhoz való viszonya tekintetében hála szövetségének és a többi hatalmakkal fennálló szíves barátságának, a legjobb helyzetben van. Ez a viszony újabb a legünnepebb megerősítést nyerte ama fényes fogadtatás által, amelyben szeretett urakodónkat és nejét Franciaországban és Angliában részesítették. A külpolitikának ez a szerencsés állása, kedvező pénzügyi helyzetünk, az egyre növekedő gazdasági fellendülés és a széleskörű szabadságnak most már minden részről elfogadott rendszere a belső politikában felbátoríthatnak bennünket arra, hogy az ország által régóta várt reformhoz lássunk. Bárran lépünk erre az útra, ha a parlament világosan kifejezett bizalmával támogat. Ha ez a bizalom nincs meg önkönél, ugy kötelességünk ezt nyomban és őszintén kiénezn, mert az országnak ily nagy érdekei sem várakozást, sem késedelmet nem engednek. Kívánjuk, hogy önkön nyomban itéljenek, hogy minden népképviselő nyíltan magára vegye a maga részét a felelősségből és a kormányának meglegyen az az ereje, amelyet egyedül és kizárólag az önkön bizalmából meríthet.”

A miniszterelnök beszédét ismétellen tetszés szakitotta lábe és végül élénk ovációkkal fogadták. Ezután Giolitti miniszterelnök a szenátusba ment, ahol hasonló nyilatkozatokat tett, melyeket szintén élénk tetszéssel fogadtak. — A kamara azután megkezdte a vitát a kormány nyilatkozatai felett. De Viti, De Marco és Lucchini beszédei után a tárgyalás folytatását holnapra halasztották.

A szinopei csata évfordulója.

Pétervár, december 1. A szinopei csata mai 50-ik évfordulója alkalmából Miklós cár megújította az 1856-ban kiadott rendeletet, hogy a fekete-tengeri hadhad és a kaspitengeri flotta hajóin, amelyek a Szabasztopol védelmében való részvételért Szent György-zászlókat kaptak; Szent György képét a hajók zászlóin és árbócszalagjain alkalmazzák.

Közigazgatási táviratok.

New-York, december 1. (Terményszöve.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 11.95 (11.65). Dec-re — (11.67). Márciusra 11.78 (—). — New-Orleansban helyben 11.1/2 (11.1/2). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 9.50 (9.50). Stand white Philadelphian 9.45 (9.45). Refined in Cases 12.20 (12.20). Credit Balances at Oil City 1.82 (1.82). — Zsír: Western steam 7. — (6.95). Rohe és Brothers 7.80 (7.80). — Tengeri irányzata állandó. — Decemberre 49.1/2 (49.1/2). — Márc-ra — (—). — Márcra 48. — (47.1/2). — Buzs irányzata állandó. — Píros ószi helyben 89.1/2 (89.1/2). — Dec-re 83.1/2 (89.1/2). — Márc-ra — (—). — Márcra 84.1/2 (84.1/2). — Júliusra — (—). —

Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kévé: lair Rio 7. sz. 6.1/2 (6.1/2). — Dec-re 0. — (5.95). Márciusra 6.25 (0. —). — Zsír: Spring Wheat clears 3.60 (3.60). Cukor: 8.1/2 (8.1/2). Óa: 25.70—26. — (25.75—26. —). Réz: 12.25—12.50 (12.50— —). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 1. (Terményszöve.) (Zárlat.)

Buzs irányzata állandó. Dec-re 81.1/2 (82. —). Márciusra — (—). — Tengeri irányzata állandó. Decemberre 42. — (41.1/2). — Zsír: Januárra 6.40 (6.40). Márcra 6.45 (6.47). — Szalonna short clear 7.18 (7.09). — Sertéshús: Márcra 11.12 (—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

N. R. Mező-Cséh. Oly rendelet, vagy törvény, amely a rófos és divatárkereskedőket a cipő elárulásától tiltaná — nem létezik. A kereskede mi miniszter egyetlenség konkrét esetből kifolyólag 1869/908. szám alatt elvi határozatot hozott, amely szerint szatócsok s vegyeskereskedők külön iparigazolvány nélkül cipők és csizmák eladásával nem foglalkozhatnak. Nézetünk szerint ezalatt csakis bőrből készült lábbelik érteendők s ez a határozat másfajta, például szövetből készült cipők eladására nem vonatkoztatható. Ez a határozat azonban általában csak szatócsokról érintkező, a rövid-, rófos- és divatárkereskedőkre nem terjed ki. Ennélfogva ez utóbbiak továbbra is — korlátozás nélkül — árusíthatják az ilyek körébe tartozó cikkeik sorában a cipőárakat is. Üzletük köre rendeletileg megállapítva nincsen ugyan, de abba beletartozik az ugynevezett galanteriacipők minden fajtája (sport- és tornacipők, papucsok) s általában a nem túlnyomóan bőrből, hanem nagyobb részt szövetből vagy más anyagból előállított lábbelik.

H. H. Az országban 53 helyen 5972 holdon van rendszeres lóhalgazdaság. Gondozott állóvízben pedig okserű halten észlelt 32 helyen 4558 holdon honosult meg. Pisztrángkötő-telep 82 van. A süllővel betelepített állóvizek területe 4764 hold. — **L. L. Kis-Selmez.** Előbb az ösüctől nyolcadik gimnáziumig legkülönbözteti tanárzárakból, aztán a nyolcadik osztályból kell vizsgázni, ezután teheti le a gimnáziumi érettségét. Amig az érettségét nem tette le, addig rendkívüli halgatója lehet az egyetemnek.

KÜLÖNFÉLÉK

Jenny.

— Heine. —

Harmincöt éves vagyok éppen. És te csak tizenöt leszel. Ó, Jenny, amint nézlek-nézelk, A régi álmom ébredez...

Ezernyolcz száz és tizenhétben Egy lányt ismertem meg, — mi szép! Természt és mindenben másod, Haját is így viselte épp.

— Az egyetemre fogok járni — Szóltam hozzá, — de várj reám, Mert nemcsak a visszatekér! — Hisz mindenem vagy — szólt a lány.

Rég pandektákat magoltam már, Midőn egy tavaszi napon Meghallottam Göttingában, hogy Férjhez megy a menyasszonyom...

Májusnak első napja volt épp Zöld volt a rét, minden vídám, Madár dalolt és melegedett A fergek a nap sugarán...

De én beteges, sápadt lettem És egyre nőtt a gyengeség! Csak lsten a megmondhatója, Éjente mennyit szenvedek...

De fe győgyultam! Viharedzett Erém a tölgyvel versenyen, Ó Jenny, amint nézlek-nézelk, A régi álmom ébredez. —

Avar Pál.

+ **A fekete bankja.** Virginia állam Richmond városában érdekes új bankot alapítottak a minap. A bank egy néger egyesület, a Szent-Lukács társaság védnöksége alatt alakult és az igazgatója egy szerezsen asszony. Néger a bank egész igazgatósága és személyzete is. A Szent Lukács-társaság meglehetősen hatalmas testület, igen sok tagja van Newyorkban, Pennsylvániában, Marylandban. Hogy a szerezseneknek is van Amerikában egy pár megtakarított garaskájuk és hogy mindenki a maga fajtájában bízik legjobban, azt ékesen bizonyítja az a faktum hogy az új bankban mindjárt a megnyitás napján körülbelül félmillió dollárt tettek be. Fehér ember a betevők között mindössze kettő volt.

fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süléd — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husértés ugyanitt: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süléd — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás összege 584 darab, — darab süléd, előző napi maradvány 68 darab, 8 darab süléd, összesen 620 darab, 8 darab süléd. Eladott 616 darab sertés, 8 darab süléd. Maradvány 4 darab, — darab süléd. A vásár irányzata élénk. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetelték: Zsirterítés: Öreg 1 r. 350 kgr-on felül 100 — fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 94—100 fillérig, selejtezt — fillérig, silyan — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 98—106 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 94—100 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 86—96 fillérig, süléd — fillérig, malac — fillérig. Husértés: Nehéz 300 kilogramm felül — fillérig, könnyű — fillérig — kilogramm — fillérig, süléd 94 — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, elősúlyban.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásároknak megátartott sertésvására bejelentettek 11618 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak 5603 darab fiatal sertést, 607 darab magyar hizott sertést és — darab nehéz sertést. Összesen — darabot. Jegyzetek: kgr.-kint elősúlyban (a logvasztási adót nem számítva): elsőrendű sertés 108—110 fillér, kivételesen — fillér, középminőségű 102—107 fillér, könnyű sertés 94—100 fillér, fiatal sertés — fillér, süléd 68—88 fillér.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, december 1.

Elég jó volt ma is a kínálat, amelylyel szemben a kereslet is jól alakult; az irányzat azonban változatlan esőndes maradt és a forgalomba került 25.000 mm. változatosan árákon kelt el. Rozs üzletlenül; a többi cikknek gyöngye forgalom mellett esőndes irányzatnak.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 81 k. 8 K. 07½ f., 500 mm. 80½ k. 8 K. 07½ f., 250 mm. 80 k. 8 K. 03 f., 1800 mm. 79½ k. 8 K. 02½ f., 100 mm. 79½ k. 8 K. — f., 200 mm. 78½ k. 8 K. 02½ f., 200 mm. 78 k. 7 K. 82½ f., 100 mm. 78 k. 7 K. 82½ f.

Pestmegyei: 500 mm. 78½ k. 7 K. 80 f.

Hartai: 875 mm. 78½ k. 7 K. 87½ f., 150 mm. 78 k. 7 K. 75 f.

Tolnai: 1800 mm. 76 k. 7 K. 62 f., 1700 mm. 76½ k. 7 K. 62½ f.

Bácskai: 2000 mm. 77 k. 7 K. 70 f.

Kulai: 2200 mm. 77½ k. 7 K. 75 f.

Beeskereki: 2300 mm. 78½ k. 7 K. 65 f., 2360 mm. 78½ k. 7 K. 67½ f.

Dunai: 1500 mm. 78½ k. 7 K. 85 f.

Zimanyi: 2000 mm. 76 k. 7 K. 40 f.

Mind három hónapra.

Árpa: 400 mm. 5 K. 60 f., 200 mm. 5 K. 50 f., hajóból.

Zab: 100 mm. 5 K. 55 f., 100 mm. 5 K. 52½ f., 200 mm. 5 K. 45 f.

Tengeri: (0-áru) 100 mm. 5 K. 65 f.

Készpénzfizetés mellett.

A kassza hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként 50 kilogrammonként.

B u z a	Kiló	50 kilogramm árs		Kiló	50 kilogramm árs	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavideki új	—	—	—	—	—	—
„	76	7.50	7.55	79	7.85	7.90
„	77	7.55	7.60	80	7.90	—
„	78	7.60	7.65	81	7.95	8.00
Fehérmagyai	—	—	—	—	—	—
„	76	7.60	7.65	79	7.90	7.95
„	77	7.65	7.70	80	7.95	8.00
„	78	7.70	7.75	81	8.00	8.05
Pestvidéki	—	—	—	—	—	—
„	76	7.60	7.65	79	7.90	7.95
„	77	7.65	7.70	80	7.95	8.00
„	78	7.70	7.75	81	8.00	8.05
Bácskai	—	—	—	—	—	—
„	76	7.60	7.65	79	7.90	7.95
„	77	7.65	7.70	80	7.95	8.00
„	78	7.70	7.75	81	8.00	8.05
Békési	—	—	—	—	—	—
„	76	7.60	7.65	79	7.90	7.95
„	77	7.65	7.70	80	7.95	8.00
„	78	7.70	7.75	81	8.00	8.05

Egyéb gabonafajták	Kiló	50 kilogramm árs	
		K.-tól	K.-ig
Rozs új elsőrendű	—	6.35	6.40
„ középminőségű	—	6.25	6.30
„ takarmányára, elsőrendű	—	6.05	6.10
„ másodrendű	—	5.45	5.50
Árpa	—	5.10	5.15
Zab	—	5.55	5.60
„ elsőrendű	—	5.45	5.50
„ középminőségű	—	5.35	5.40
Tengeri	—	5.70	5.75
„ bolfoi új	—	5.70	5.75
„ felelő	—	5.70	5.75
„ román vagy bolgár	—	5.70	5.75
„ cingantini	—	5.70	5.75
Rizs	—	10.75	11.25

A határidőszámla folyamán a következő kölcsök kőrtének:

Áprilisi buza 1904. . 7.69
Áprilisi rozs 1904. . 6.84—6.82
Áprilisi zab 1904. . 5.45—5.47
Májusi tengeri 1904. . 5.16—5.15—5.14

Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1904. . 7.68—7.69
Áprilisi rozs 1904. . 6.82—6.83
Áprilisi zab 1904. . 5.48—5.49
Májusi tengeri 1904. . 5.14—5.15

Deután fél 5 órákor zárul:

Áprilisi buza 1904. . 7.68—7.69
Áprilisi rozs 1904. . 6.81—6.82
Áprilisi zab 1904. . 5.48—5.49
Májusi tengeri 1904. . 5.15—5.16

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde a belpolitikai helyzet jobb felfogására és a bádógárak emelkedésére a tegnapi szilárdságot folytatta és miután a bécsi és a helyi spekulánsokat vételekre serkentette, az összes értékek árjavulást nyertek, midőn pedig Berlin változatlan jegyzéseket küldött, az árfolyamok mérsékelten csökkentek. A forgalom zárlatig élénk maradt.

Előtőzsde: Osztrák Hitelrészvény 686.50—688.—, Magyar Hitelrészvény 766.50—768.75, Osztrák-Magyar Államvasúti részvény 677.50—677.75, Rimamurányi vasúti 494.—496.—, Magyar Leszámlítóbank részvény 487.50, Jelzálogbank részvény 523.50, Közüti Vaspálya-társaság részvény 613.50—614.—, Városi Villamos Vasút részvény 327.—331.— korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Osztrák hitelrészvény 687.50—688.25, Magyar Hitelbank részvény 763.25—767.—, Osztrák-Magyar Államvasúti részvény 677.75—675.75, Pármurányi Vasúti részvény 495.—493.25, Magyar Leszámlítóbank részvény 487.—486.60, Jelzálogbank részvény 524.—523.—, 523.50, Közüti Vaspálya részvény 613.50—614.50—615.—, Városi Villamosvasút részvény 331.—329.75—330.—, Magyar Koronajáradék 98.55—98.42½—98.50 korona.

A helyi értékek piaca. Kötetelt: Pesti magyar kereskedelmi bank 2805.—2800.—, 2797.—, Magyar Ászalt 123.—129.—, Salgótarjáni Kőszénbánya részvény 555.—556.—, Ganz és Társa 2500.—2495.— korona.

¼ órákor zárul: Osztrák Hitelrészvény 685.75, Magyar hitelbank részvény 766.50, Leszámlítóbank részvény 486.50, Rimamurányi vasúti részvény 493.—, Osztrák-magyar államvasúti részvény 675.75, Közüti vasút részvény 615.—, Városi villamos vasút részvény 330.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 52.—62.— korona, vörös aprószemű 46.—60.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös búsági — korona, középszemű 52.—55.— korona, nagyszemű 56.—61.— korona, Disznószár: budapesti 69.—62.60 korona, vidéki — korona, Táblaszalonna: légszáritott vidéki — korona, városi 4 darabos 59.—59.50 korona, 3 darabos 60.—60.50 korona, füstölt — korona, Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 18.60—19.— korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 21.50—22.— korona, 85 darabos 23.—28.50 korona, azonnali szállításra, Szerbiai szokás szerinti minőség 17.50—18.— korona, 100 darabos 21.—21.60 korona, 85 darabos 22.25—22.50 korona, Szilva: slávoniai 19.50—19.75 korona, szerbiai 17.50—17.75 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

A magyar politikai helyzetben beállott fordulat újabb tápot nyújtott a piac amugy is reménykedő hangulatának, ami az előtőzsdén erőteljes hausseban jutott kiterjedésre.

A déli tőzsde nyugodtabb magatartással, tartott árfolyamokkal nyílt meg és bár a kulissza-értékek egy része gyöngült, az irányzat általánosságban szilárd maradt.

Zárlat tartott.

Bees, december 1. (Magyar értékek zárlata.) 4½%-os aranyjáradék 118.50, lízai és szegedi kölcson-sorsjegye 163.25 Magyar vasúti kölcson ezüstben —, Magyar keleti vasúti állami kölcson —, Magyar leszámlító- és pénzváltóbank 444.—, Rimamurányi vasútrészvény 490.25, Magyar koronajáradék 98.45, 4½%-os Magyar földterem. kölcson 98.16, Magyar hitelbank részvény 766.—, Magyar nyerevény kölcson sorsjegye 239.25 Kassa-oderbergi vasúti részvény —, Magyar keresk. bank 27.93, Magyar cukoripar —.

Bees, december 1. (Osztrák értékek zárlata.) 4½%-os papíráradék 100.50, 4½%-os osztrák aranyjáradék 120.55, 1800-os sorsjegye 155.75, Osztrák hitelsorsjegye 471.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankjegyek 518.50, Osztrák-magyar bank 1620.—, Déli vasút 87.—, Dunagőzhajózási részvény 880.—, Dohányrészvény 353.—, Császári és királyi arany 11.35, Német bankváltók 117.25, 4½%-os osztrák járadék 100.35, 100.85, Osztrák koronajáradék 100.55, 1804-iki sorsjegye —, Osztrák hitelsorsjegye 485.25, Unionbank 545.—, Osztrák Landerbank 37.—, Osztrák-magyar államvasút —, Elbavölgyi vasút 423.—, Alpeji bányászatrészvény 408.25, 20 frank-arany 19.66, Londoni váltóár 239.52 Bécsi Tramway Lít B., Bécsi Tramway Lít A., —, Lipót köhő —, Az irányzat nyugodt.

Bees, december 1. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 685.—, Magyar hitelrészvény 764.—, Angol-Osztrák bank 281.50 Bécsi bankjegyek 520.—, Union bank 545.—, Landerbank 432.—, Osztrák-magyar államvasút részvény 675.25, Déli vasút 89.25, Elbavölgyi vasút 424.—, Szásznyugati vasút részvény —, Dohányrészvény 355.—, Rimamurányi vasút 493.50, Alpes

bányászatrészvény 410.50 Májusi járadék 100.45, Magyar koronajáradék 98.45 100k sorsjegyek 143.25 Német birodalmi mária 117.18—117.23, Napcoend/or 19.07.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 1. (Tőzsdai tudósítás.) Megnyitáskor a tőzsde külföldi impulzus hiányában nyugodt volt, de csakhamar élénkebb lett, mert a szénárverekről kedvezőbb jelentések érkeztek. Általában azonban a forgalom csekély maradt. Osztrák értékek Bécsre szilárdak, mivel a belpolitikai viszonyok javulását remélik és a vasártekek konsolidációját várják. Belföldi járadékok nyugodtak, külföldiek csendesek. Vasúti korlátolt forgalom mellett jól tartottak, épp úgy hajózási részvények. Később szénárverek gyengültek, a többi papírok állandók. Zárlatkor bányászterekben erős javulás állott be. Magánleszámlítási kamatláb 3½%.

Berlin, december 1. (Zárlati.) 4½%-os papíráradék 101.10, 4½%-os osztrák aranyjáradék 102.75, Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajáradék 98.75, Osztrák-magyar államvasút 145.10, Kassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár 80.25, Magyar vasúti beruházási kölcson —, Alpeji bányászatrészvény —, Disconto-Commandit 197.90, Általános villamosági Edison 218.90, Gelsenkirchener 214.25, Laura-köhő 239.75, 4½%-os osztrákjáradék 100.60, 4½%-os magyar arany járadék 100.10, Osztrák hitelsorsjegye 216.50, Déli vasút 17.30, Károly-lajos vasút —, Orosz bankjegyek 216.25, 4½%-os új orosz kölcson 99.50, 100k dohányrészvény —, Olasz járadék —, Magyar hitelbank —, Dynamit Trust 162.75, Harpeni 206.80, Az irányzat nyugodt.

Berlin, december 1. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Leti forgalom: 4½%-os magyar aranyjáradék —, Magyar koronajáradék —, Osztrák hitelsorsjegye 216.—, Osztrák-magyar államvasút 145.—, Déli vasút 17.50, Szásznyugati vasút —, Elbavölgyi vasút —, Orosz bankjegyek készpénz 216.15, Busenitshraidi —, Orosz bankjegyek —, (Üllimo), Lombard —.

Párizs, december 1. (Zárlati.) Osztrák-magyar államvasút —, Új török konzol 88.32, Egyiptomi járadék 104.25, Osztrák Landerbank 476.—, Párisi bankrészvény 1135.—, 3½%-os francia járadék 98.45, 4½% spanyol járadék 907.5, 3½% új törleszthető járadék —, Crédit foncier de France 709.—, Alpeji bányászatrészvény —, 4½% 1890. román kölcson —, Görög kölcson 215.25, Váltó Olaszországra 0½% 1/2s. pari. Váltó Amsterdamra 206.75, Váltó Brüsszelle 0½% 1/2s. De Beers 527.—, Chartered 64.—, 5½% bolgár kölcsevény 421.50, Magyar aranyjáradék 102.45, Déli vasút —, Váltó Londonra 251.95, Osztrák aranyjáradék 102.70, 100k sorsjegye 138.75, Meridional vasút —, 4½% olasz járadék 104.20, Oltománbank 604.—, 3½%-os francia járadék —, Osztrák földhitelintézet 1309, Déli vasúti elsőbbségi kölcson 326.75, 4½%-os 1896. román kölcson 80.—, Dohányrészvény 376.—, Váltó Bécsre 104.—, Váltó német piacokra 121.87, Rio 122.33, East Rand 187.—, Randfontein 68.50, Magyar Jelzálogbank 552.—, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 1. (Zárlati.) 4½%-os papíráradék 101.10, 4½%-os osztrák aranyjáradék 102.90, 4½%-os magyar aranyjáradék 100.10, Osztrák hitelsorsjegye 216.60, Osztrák-magyar államvasút 145.30, Szásznyugati vasút 107.50, Busenitshraidi vasút —, Londoni váltóár 204.52, Bécsi bankjegyek 518.30, Villamos részvény 145.—, 3½%-os magyar aranykölcson 89.90, 4½%-os osztrákjáradék 101.10, Osztrák koronajáradék 100.80, Magyar koronajáradék —, Osztrák-magyar bank 116.50, Déli vasút részvény 17.40, Elbavölgyi vasút —, Bécsi váltóár 852.65, Párisi váltóár 811.75, Unio bankrészvény —, Alpeji bányászatrészvény 203.—, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 1. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok január. Leti forgalom Osztrák hitelsorsjegye 216.10, Német bank —, Disconto 198.10, Berlini kereskedelmi bank 164.60, Gelsenkirchener 214.16, Harpeni 207.70, Laura-köhő 240.—, Olasz járadék —, Hibernia 218.—, Az irányzat szilárd.

Hamburg, december 1. (Zárlati.) 4½%-os osztrák járadék 101.—, 1890. sorsjegye 156.50, Déli vasút 17.60, 4½%-os Osztrák aranyjáradék 102.50, Osztrák hitelsorsjegye 216.25, Osztrák-magyar államvasút 145.—, Olasz járadék 103.40, 4½%-os magyar aranyjáradék 100.10, Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

December 1. A sertésüzlet irányzata: szilárd.
A) Előző sertések ársz. A Magyar elsőrendű, Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) 116—118 fillérig, Öreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Fiala nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 120—122 fillérig, Fiala közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) 120—121 fillérig, Fiala könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, II. M. Magyar sertés sertés: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (páronként 240—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, IV. Romániai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 118—119 fillérig.

Sertés árszám 1903. november 29. napján készlet 27.788 darab. — 1903. november 30. napján felhajtott 710 darab. — 1903. november 30. napján elszállított 732 darab, 1903. december hó 1. napjára maradt készletben 27.746 darab.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, december 1.

Hazánkban borús és esős idő uralkodik. Erdély déli felének kivételével mindenütt esett az eső és pedig csak az északon és délen egyes helyeken 3, 40 mm-t meghaladó mennyiségben. A hőmérséklet főleg a délekeleti részekben aránylag igen magas.

Európát kiterjedt mély depresszió borítja, melynek magva Galicia fölé került.

Európában az idő borús, szeles és sokhelyütt csapadékos. A hőmérséklet nyugaton alacsonyabb lett.

Külföld: A hőmérséklet sülyvedéssel változókéony idő várható, csapadékkal.

jeleglenes
zte ki.
Amrét, a
íránlert
ezte át);
ti teem-
nyakról
Nándor
törvény-
allegy-
továbbá
azoket a
szól-
t, balás-
nyozót;
színsze-
kiszér-
óságához

bolikus:
(novem-
7 óra

